БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 226 (2259). | 14 ноябрь, чоршанба, 1962 йил. | Баҳоси 2 тийин.

СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

1962 йил 12 ноябрда ўртоқ Н. С. Хрушчев раислигида СССР Министрлар Советининг мажлиси бўлди. Мажлисда СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госплани Раиси ўртоқ В. Э. Димшицнинг СССР халқ хўжалигини ривожлантириш 1963 йилги плани проекти ҳақидаги доклади ҳамда СССР Молия министри ўртоқ В. Ф. Гарбузовнинг СССРнинг 1963 йилги Давлат бюджети проекти тўғрисидаги доклади тингланди.

Юқорида кўрсатилган масалаларни муҳокама қилишда Иттифоқчи республикалар Министрлар Советларининг раислари, СССР министрлари ва марказий муассасаларининг раҳбарлари қатнашдилар.

Халқ хўжалигини ривожлантириш плани ва Давлат бюджети проектларида КПСС XXII съездининг СССР халқ хўжалигини янада ривожлантириш ҳақидаги қарорлари ўз ифодасини топган.

СССР Министрлар Совети СССР халқ хўжалигини ривожлантириш 1963 йилги планининг ва СССР Давлат бюджетининг проектларини маъқуллади.

Иттифоқчи республикаларнинг Министрлар Советларига, халқ хўжалиги кенгашларига, министрликларга ва бошқармаларга 1962 йилги халқ хўжалик планини муваффақиятли адо этиш мақсадида IV кварталдаги план топшириқлари сўзсиз бажарилишини таъминлаш учун зарур чоралар кўриш таклиф қилинди.

Айни вақтда капитал маблағ сарфлашнинг самарасини ошириш, ишлаб чиқариш қувватларини ишга тушириш муддатларини тезлаштириш, моддий ва молиявий ресурсларни жуда кўп қурилишларга ва объектларга сочиб юбориш сингари шу вақтгача мавжуд бўлиб келаётган ҳолларни бартараф қилиш, қурилишнинг таннархини камайтириш ва унинг сифатини ошириш, хўжаликнинг ички резервларидан фойдаланишни яхшилаш, меҳнат унумдорлигининг ўсишини тезлаштириш, янги техникани кенг жорий қилиш ва технологияни такомиллаштириш, маҳсулотнинг энг тежамли ва прогрессив турларини ишлаб чиқаришни кўпайтириш, халқ хўжалигининг ва аҳолининг талабларига мувофиқ равишда маҳсулот сифатини ошириш ва хилларини яхшилаш зарурлигига иттифоқчи республикалар Министрлар Советларининг, халқ хўжалиги кенгашларининг, давлат комитетларининг, министрликлар ва бошқармаларнинг эътибори жалб этилди.

СССР халқ хўжалигини ривожлантириш 1963 йилги планининг ва СССР Давлат бюджетининг проектлари СССР Олий Совети муҳокамасига киритилади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПРЕЗИДИУМИГА

ЙИЛГА ЯКУН ЯСАШ ҲАМДА ДОН ЕТИШТИРИШ ВА ХАРИД ҚИЛИШНИ КЎПАЙТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Марказий Комитет Пленумида доклад қилишга тайёрланиб, қишлоқ хўжалик йилининг дастлабки якунлари билан қизиқдим. Баъзи бир фикрларимни сўзлаб бермоқчиман. Шуни айтиш керакки, бу йил колхозчилар, совхозларнинг ишчилари, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари ёмон ишламадилар. Қишлок хўжалигини бошқаришни қайта қуриш тўғрисида Марказий Комитетнинг март Пленумида қабул қилинган қарорлар муҳим роль ўйнади. Ишлаб чиқариш бошқармалари колхоз ва совхозлар экономикасини тағин ҳам чуқурроқ ўрганиб, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг етилган масалаларини оперативроқ ҳал қила бошладилар.

Бир қанча энг йирик қишлоқ хўжалик районларида иқлим шароитлари қийинчилик туғдирганлигига қарамай — мен Сибирь ва Қозоғистондаги қурғоқчиликни ҳамда Россия Федерациясининг марказий областларида. Белоруссияда ва Болтиқ бўйи республикаларида ёз совуқ келиб, серёмғир бўлганини назарда тутаман, — дон, гўшт, сут, жун, тухум етиштириш ва тайёрлаш даражаси ўтган йилдагига нисбатан кўпайди. Чамаси саноатбоп қанд лавлагини бирмунча камроқ олсак керак. Ноқулай шароитлар юз берганлиги орқасида териб олинадиган ва тайёрланадиган картошка миқдори ҳам оз бўлади. Пахта ва кунгабоқар етиштириш ҳамда тайёрлаш ўтган йилги даражада қолади.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришга доир асосий маълумотларни келтириб ўтаман:

	1953 йил	1961 йил	1962 йил (кутилаётгани)
Дон — миллиард пуд	5,0	8,4	9,0
Пахта — миллион тонна	3,9	4,5	4,5
Қанд лавлаги (саноатбоп) — миллион тонна	23,2	50,9	49,0
Кунгабоқар — миллион тонна	2,6	4,8	4,7
Картошка — миллион тонна	72,6	84,3	63
Гўшт (сўйилган вазнда) — миллион тонна	5,8	8,7	9,2
Сут — миллион тонна	36,5	62,6	64,5
Мол ёғи — минг тонна	497	894	950
Жун — минг тонна	235	366	369
Тухум — миллиард дона	16,1	29,3	30

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ошганлиги туфайли бу маҳсулотларни тайёрлаш ҳам кўпайди. Давлат кўплаб миқдорда дон, гўшт, сут, тухум, жун, мева, узум, чой барги ва бошқа баъзи бир қишлоқ хўжалик маҳсулотлари олади.

Маҳсулотлар тайёрлаш қуйидагича бўлди:

	1953 йил	1961 йил	1962 йил (10 ноябрга)
Дон — миллион пуд	1899	3172	3432
шу жумладан:			
буғдой — миллион пуд	1171	2032	2110
маккажўхори — миллион пуд	30	296	327
нўхот — миллион пуд	12	41	89
Пахта — миллион тонна	3,9	4,1	3,7
Қанд лавлаги — миллион тонна	22,9	46,7	41,9
Кунгабоқар — миллион тонна	1,8	2,8	3,0
Картошка — миллион тонна	5,4	6,8	5,5
Сабзавот — миллион тонна	2,5	5,2	5,5
Мева — минг тонна	1193	2129	2705
шу жумладан узум — минг тонна	569	1350	1894
Чой барги — минг тонна	110	162	179

	1953 йил	1961 йил	1962 йил (1 ноябрга)
Гўшт — миллион тонна тирик вазнда	3,6	6,3	7,1
сўйилган вазнга айлантириб ҳисоблаганда	2,1	3,8	4,2
Сут — миллион тонна	10,6	25,0	26,5
Жун — минг тонна	197	361	365
Тухум — миллион дона	2618	6991	80,49

Бу, албатта, узил-кесил якун эмас, чунки маҳсулотлар тайёрлаш давом этмоқда, Шуни таъкидлаб ўтмоқчиманки, ана шу товар маҳсулотнинг деярли ҳаммасини давлатга колхоз ва совхозлар етказиб берди, улар мамлакатни қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан таъминлашда ҳал қилувчи куч бўлиб қолди.

Шуни қайд қилиб ўтиш лозимки, колхоз ва совхозларда чорвачилик маҳсулотлари тайёрлаш даражаси ошганлиги билан бир қаторда чорва моллар сони ҳам ўтган йилдагига нисбатан кўпайди, бу билан келгуси йилда гўшт, сут ва бошқа чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун жуда яхши шароитлар вужудга келтирилмоқда. Баъзи бир маълумотларни кўрсатиб ўтаман:

	1961 йил	1962 йил (1 ноябрга)
Қорамол — миллион бош	55,6	60,0
шу жумладан сигирлар	19,1	20,9
Чўчқалар	52,2	56.0
Қўйлар	108,9	111,9

Шундай қилиб, колхоз ва совхозлардаги сигирлар бир йилда 1,8 миллион бош, қорамоллар 4,4 миллион бош, чўчқалар 3,8 миллион бош ва қўйлар 3 миллион бош кўпайди.

Бу, салмоқли ўсиш, албатта, лекин у колхоз ва совхозлар ихтиёрида бўлган имкониятларга ҳали тўла равишда мос бўлиб тушаётгани йўқ. Мисол учун сигирлар сонини олиб кўринг. Бир хил колхоз ва совхозларнинг ҳар юз гектар ер ҳисобига 20—25 тадан сигири бўлса, бошқа бир хил колхоз ва совхозларнинг 4—5 тадан сигири бор. Қўйлар хусусида ҳам худди шу гапни айтиш мумкин. Қозоғистонда, Ўрта Осиё республикаларида, Сибирь, Дон, Ставрополь, Поволжье районларида, Украина жанубида қўйларни урчитиб кўпайтириш учун жуда яхши шарт-шароитлар мавжуд бўлишига қарамай, қўйлар туёғи секин кўпаймоқда.

Бир хил шароитга эга бўлган колхоз ва совхозларда ишлаб чиқариш даражасининг ҳар хил бўлишидан иборат энг асосий камчиликни биз ҳали тугатганимиз йўқ. Ҳар юз гектар ер ҳисобига 75—100 центнердан гўшт етиштираётган хўжаликлар билан бир қаторда бир талай хўжаликлар юз гектар ҳисобига 20 центнердан гўшт етиштириб келмоқда. Юз гектар ер ҳисобига баъзи хўжаликлар 500—600 центнер сут етиштирса, баъзи хўжаликлар 150—200 центнер сут етиштирмоқда. Буларнинг ҳаммаси умумий якунларга таъсир кўрсатмоқда.

Менимча, ҳозир колхозчилар, совхоз ишчилари, колхоз раислари ва совхоз директорлари, мутахассислар, ишлаб чиқариш бошқармаларининг ходимларига мурожаат қилиб, қишлоқ хўжалик йилига якун ясаш, дон, пахта, қанд лавлаги, картошка ва бошқа деҳқончилик маҳсулотлари ҳамда гўшт, сут ва бошқа чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш соҳасида уларнинг олдига конкрет вазифалар қўймоқ керак.

Ишлаб чиқариш бошқармалари ҳар қайси колхоз ва совхозда экономиканинг аҳволини чуқур анализ қилиб кўришлари, ҳамма экинлар ҳосилдорлигини таҳлил қилиб чиқишлари, у ёки бу экинга меҳнат сарфлаш қандай бўлганлигини, сарфланган меҳнат эвазига қандай самаралар олинганлигини, яъни меҳнат единицаси ҳисобига натура ҳолида, шунингдек пул баҳосида қанча маҳсулот олинганлигини аниқлашлари зарур.

Ҳар бир хўжаликда — яхши натижаларга эришган хўжаликда, ҳам, шунингдек йилни ёмон кўрсаткичлар билан якунлаётган хўжаликда ҳам якунларни тўплаш керак. Шуни диққат билан ўрганиб иш тутиш керакки, бир хил хўжаликлар нималар ҳисобига энг яхши натижаларга эришдилар ҳамда бошқа бир хўжаликлар нима учун, қандай сабабларга кўра йилни қониқарсиз натижалар билан якунладилар — нима учун ва қандай сабабларга кўра, бундай хўжаликларда ҳосилдорлик ёки чорвачилик маҳсулдорлиги паст бўлди, маҳсулотнинг таннархи ошиб кетди, дон, техника экинлари, гўшт, сут ва бошқа чорвачилик махсулотларининг ҳар центнерини етиштиришга кўплаб меҳнат ва вақт сарфланди.

Хўжаликка раҳбарлик қилишдаги камчилик ва хатоларимизни яққол кўриб олиб, келгуси йилда бундай камчилик ва хатоларни бартараф қилмоғимиз учун биз ана шу ишни амалга оширишимиз зарур. Колхоз ва совхозларнинг резервлари ва имкониятларини яхшироқ билиб олишимиз, фан ва илғор практика муваффақиятларини ишлаб чиқаришга тағин ҳам зўр қатъият билан жорий қилиб олмоғимиз учун ҳам ана шу ишни амалга оширишимиз керак.

Кўпгина колхоз ва совхозларнинг жиддий равишда орқада қолаётганлигига сабаб нима: ё бундай хўжаликларда техникани, ишлаб чиқариш экономикасини дуруст билмайдиган, малакасиз бўш кадрлар ишлаяптими, ёки раҳбарлар ишга ҳалол муносабатда бўлмаяптими — ана шуни конкрет билиб олмоқ керак. Бу масалани ўргангач, хулоса чиқариш, зарур амалий чоралар кўриш — ёхуд кишиларни қўшимча равишда ўқитиш, кадрлар тайёрлаш, ҳатто ишлаб чиқаришни уюштиришга қобил бўлмаган баъзи бир раҳбарларни алмаштириб, ёш, билимдон ходимларни, яхши ташкилотчиларни уларнинг ўрнига кўтариб қўйиш керак.

Бир қанча хўжаликларнинг орқада қолаётганлигига, эҳтимол, бошқа нарсалар, масалан, техниканинг етишмаслиги, механизациядаги янги, илғор усуллар жорий қилинмаётганлиги (масалан, мен кенг қаторларда ишлайдиган терим техникасидан фойдаланишни, машиналарни агрегат шаклида ишлатишни кўзда тутаяпман) ва шу кабилар сабаб бўлаётгандир. Бундай ҳолларда машиналар сотиб олиш, шу машиналардан фойдаланишни ташкил қилишда совхоз ёки колхозга конкрет ёрдам бермоқ керак.

Қисқа қилиб айтганда, келгуси йилга яхшироқ ҳозирлик кўриш учун натижаларга атрофлича якун ясаш, энг яхши колхоз, совхоз, бўлим, ферма, бригадаларнинг деҳқончилик соҳасидаги, шунингдек чорвачилик соҳасидаги тажрибаларини — чорва молларни боқиш методларини, молларни, паррандаларни парваришлаш системасини, ем-хашак етиштириш тажрибасини ва шу кабиларни ўрганиш лозим.

Табиий равишда ҳамма энг яхши тажрибаларни аввало ўз зонасида танлаб олиш керак, токи илғор тажриба у ёки бу область, республиканинг зона хусусиятларига, конкрет шароитларига мос бўлсин. Қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилиш соҳасидаги ишимизда бу нарса жуда муҳимдир. Хўжаликни бошқариш, ишлаб чиқаришни ташкил қилишдаги конкрет бир тажриба бир зона учун яхши бўлиши мумкин, ана шу тажрибани бошқа бир зонага ўз-ўзидан кўчириб ўтганда эса, эҳтимол, муайян шароитларда берган самарасини бермаслиги мумкин.

Биз натижаларга якун ясаш вақтида ишлаб чиқаришни зарар кўрган ҳолда бошқараётган хўжаликларга алоҳида эътибор беришимиз керак. Бундай хўжаликларга оқилона муносабатда бўлиб, ҳамма факторларни анализ қилиб кўриш лозим. Бу йил иқлим шароитлари ноқулай бўлганлиги натижасида зарар кўриши эҳтимол тутилган совхозлар бор. Айни маҳалда зарар кўриши аллақачон «планлаштириб» қўйилган совхозлар ҳам борки, бундай хўжаликларга кўникиб қолганлар, кўпгина раҳбарлар муайян совхозларда хўжаликнинг зарар кўрган ҳолда олиб борилишига тоқат қилиб келмоқдалар. Ана шундай хўжаликларда экономиканинг аҳволини айниқса қаттиқ қўллик билан анализ қилиш ҳамда бунинг натижасини партия Марказий Комитетига маълум қилишни областларнинг раҳбарларидан талаб қилиш лозим.

Шу билан бирга, ишлаб чиқариш бошқармалари ва область ташкилотларига колхозлар базасида тузилган совхозларнинг ишини айниқса синчиклаб ўрганиш вазифасини топшириш керак. Гап шундаки, ана шу хўжаликларнинг талайгина қисми бир неча йилдан буён ишлаб чиқаришни зарар кўрган ҳолда бошқариб келмоқда.

Биз бунинг сабабини текшириб кўришимиз лозим. Область партия комитетларининг секретарлари ва область ижроия комитетларининг раислари колхозчиларнинг колхозларни совхозларга айлантириш ҳақидаги таклифларини тақдим қилаётган вақтда совхозлар рентабелли бўлади, маҳсулотлар етиштириш кескин кўпайтирилади, деб Марказий Комитетни ишонтирган эдилар. Партия Марказий Комитети ва ҳукумат ана шу илтимосларни қувватладилар, бундай совхозларни ташкил қилишга неча юз миллион сўмлаб пул ажратиб берилди. Орадан анча вақт ўтди ва энди ана шу совхозларнинг иш натижалари нима бўлди, деб сўрашнинг пайти келди.

Менимча, область партия комитетлари моҳир ташкилотчи, билимдон ва ҳалол ходимларни танлаб, совхозларга раҳбар қилиб қўйганларида эди, ана шу хўжаликларнинг ҳаммаси рентабелли бўлибгина қолмай, ҳатто сердаромад совхозлар бўлиши турган гап эди, бунинг учун бирталай мисоллар кўрсатиш мумкин. Бинобарин, у ёки бу совхознинг зарар кўриши — хўжаликни яхши бошқармасликнинг, кишиларни яхши танлаб олмасликнинг, қониқарли раҳбарлик қилмасликнинг натижасидир. Бунинг учун область ва республикаларнинг раҳбарлари, бу йилги шароитда эса, аввало, ишлаб чиқариш бошқармалари жавобгардирлар.

Менинг фикримча, республика Компартиялари Марказий Комитетларига, Министрлар Советларига, барча партия ташкилотларига натижаларга якун ясаш ишига актив киришишни, 1962 йилда эришилган натижаларни чуқур анализ қилишни, колхоз ва совхозларнинг имкониятларини тўлароқ ҳисобга олган ҳолда, ҳар қайси ишлаб чиқариш бошқармаси бўйича, ҳар қайси колхоз ва совхоз бўйича 1963 йилда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш планларини муфассал тузиб чиқишни топшириш керак. Планларда ҳамма имкониятлар ҳисобга олиниши, хўжаликда қанча ва қандай дон, техника экинлари ва чорвачилик маҳсулотлари етиштирилади, шулардан қанчаси товар маҳсулот бўлади, яъни давлатга сотилади, колхоз ва совхозда ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун қандай жамғармалар тўпланади, деган саволларга жавоб берилиши керак.

Республика, ўлка, областларнинг ишлаб чиқариш бошқармаларининг, колхоз раисларининг, совхоз директорларининг, агрономларнинг эътиборини шунга қаратиб ўтмоқчиманки, улар колхоз ва совхозларда товар маҳсулоти етиштириш планларини тузиш ва шу соҳадаги имкониятларни ҳисобга олиш вақтида ердан яхшироқ фойдаланиш, дон, техника экинлари етиштиришни, шунингдек чорвачилик учун ем-хашак етиштиришни кўпайтириш масаласини яна бир марта ўйлаб кўрсинлар.

Деҳқончиликдаги ўт-далали системанинг асоссизлиги Марказий Комитетнинг март Пленумида, зона кенгашларида кўрсатиб берилди. Кам ҳосил ўтзорларни бузиб, уларнинг ўрнига буғдой, маккажўхори, нўхат, қанд лавлаги ва бошқа қимматли экинлар экиш дон ва бошқа маҳсулотлар етиштиришни кўпайтиришда ижобий роль ўйнаганлиги эндиликда ҳеч қандай шак-шубҳа туғдирмаётир.

Мана шундай бир мисолни кўрсатмоқчиман. Совхоздаги далаларнинг қарийб учдан бир қисмини ўтлар билан банд қилиб қўйганлиги, гарчи буғдой билан маккажўхори энг серҳосил экин бўлса ҳам, ҳайдаладиган ерларнинг атиги 20 процентига буғдой ва 16 процентига маккажўхори экиб келганлиги учун биз Краснодар ўлкасидаги «Кубань» совхозининг директори ўртоқ Максимовни қаттиқ танқид қилган эдик. Совхоз коллективи тегишли хулосалар чиқариб олди.

Ўтган йил кузида ва бу йил баҳорда совхоз кўп йиллик ва бир йиллик ўтзорлардан 3212 гектарини бузиб ҳайдади. У кузги буғдойни 600 гектар, дон олиш мақсадида маккажўхорини 943 гектар, силос бостириш мақсадида маккажўхорини 940 гектар, нўхотни 500 гектар, чорвага едириш учун қанд лавлагини 178 гектар кўп экди.

Ҳайдаладиган ерларга нисбатан умуман совхоз бўйича маккажўхори экиш 16 процентдан 34 процентга етказилди.

Маккажўхорининг ҳар гектаридан 35 центнердан дон олинди. Бу Кубань учун юқори ҳосил эмас, албатта, ўтган йили шароит анча қулай бўлганлиги туфайли совхоз гектар бошига 50 центнердан маккажўхори дони олган эди. Лекин ҳатто гектар бошига 35 центнер дон олинганида ҳам, маккажўхорининг афзалликлари яққол кўриниб турибди. Бу йил совхозда ҳар гектар ердан 38 центнер қуруқ беда олинди, худди ана шундай ерга экилган маккажўхори гектар бошига 35 центнер дон берди. Бунинг маъноси нима? Гектаридан 35 центнер маккажўхори олиш — 4300 озуқа бирлиги ва 70 центнер поя олиш — 2100 озуқа бирлиги етиштириш демакдир. Ана шундай ҳосил олиш натижасида бир гектар маккажўхори жами бўлиб 6400 озуқа бирлиги берди. Гектаридан олинган 38 центнер қуруқ беда эса, 1800 озуқа бирлигига тенгдир.

Совхоз 500 гектар майдондаги нўхатдан 22,1 центнердан ҳосил олди, тўртинчи бўлим участкасида эса 112 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 31 центнердан ҳосил олинди. Албатта, «Кубань» совхозидаги экинларнинг ҳозирги структурасини ҳам мукаммал деб бўлмайди ва, қилинган ишлар ҳар гектар ердан яхшироқ фойдаланиш учун курашнинг бошланиши, холос.

Мен биргина мисол келтирдим. Аммо бундай мисолларни ҳар қайси область ва республикадан топиш мумкин. Республикалар Компартияларининг Марказий Комитетларига, Министрлар Советларига экин майдонлари структурасини яхшилаш соҳасида қилинган ишларга якун ясаб, кам ҳосилли ўтлардан қанчаси бузиб ҳайдалганлигини, ана шу ерларга қайси экинлар экилиб, қандай натижаларга эришилганлигини аниқлаш вазифасини топширмоқ керак. Айни маҳалда биз 1963 йилда ўтларни бузиб ҳайдаш соҳасида қандай имкониятга эга эканлигимизни кўриб туришимиз лозим, токи кўклам пайтида ана шу ерларга дон ёки техника экинлари экиб, кўпроқ манфаат оладиган бўлайлик. Бу йил кузда колхоз ва совхозлар асосан ўтларни бузиб ҳайдаш йўли билан кузги экинларни кўп экдилар. Лекин биз келгуси йилда ўтларни бузиб ҳайдаш ва шудгор банд қилиб турган майдонларни қисқартириш йўли билан серҳосилроқ баҳори дон экинларини, шунингдек техника экинларини ҳам анча кўп экиш имкониятига эгамиз.

Ҳозир, ҳар қайси колхоз ва совхознинг имкониятлари ҳақида ҳукм чиқариш қийин, албатта, чунки бу ўринда гап бузиб ҳайдалиши лозим бўлган ўтларнинг борлигигагина боғлиқ эмас. Ана шу ерларни оборотга қўшишда қўшимча техника: тракторлар, ўрим-йиғим машиналари, шунингдек уруғлиқ талаб қилинади. Ана шуларнинг ҳаммасини ҳисобга олмоқ керак. Агар ўтлардан бўшайдиган ерларни ўзлаштириш учун хўжаликнинг техникаси етишмаса, одамлари бўлмаса, яхшиси далани ҳайдаб, масалан, унга қанд лавлаги экиб, қанд лавлагини парвариш қилмай, ҳам хашакдан, ҳам қанд лавлагидан маҳрум бўлиб қолгандан кўра, ўтнинг ўсабергани маъқулроқдир. Хуллас, ҳамма ишни имкониятларни ҳисобга олган ҳолда, пухта ўйлаб оқилона тарзда қилиш керак.

Биз келгуси йилда дон етиштириш ва тайёрлашни кўпайтириш ғамини ейишимиз зарур. Тахминий ҳисобларга кўра, биз бу йил чамаси 3 миллиард 450 миллион пуд дон тайёрласак, яъни ҳосилдорлик ва тайёрлаш даражаси энг юқори бўлган 1958 йил даражасига чиқиб олсак керак. Бу яхши натижа. Қўриқ ерлар ўзлаштирилмасдан, маккажўхори экилмасдан илгари, яъни етти-саккиз йил муқаддам биз буни ҳатто орзу қила олмас эдик. Агар икки миллиард пуд дон тайёрласак шунинг ўзи ҳам катта ғалаба қилиб кўрсатилар эди. Ҳозир эса, 10 ноябргача уч миллиард 432 миллион пуд дон тайёрланган бўлса ҳам, биз буни кам деяпмиз. Дарҳақиқат, донга бўлган ҳозирги эҳтиёжларимизни назарда тутганда, шунча миқдордаги дон ҳам кифоя қилмайди. Шу сабабдан, 1963 йилда ва шундан кейинги йилларда дон етиштириш ва харид қилишни кўпайтириш резервларини топишдан иборат кескин зарурат пайдо бўлмоқда.

Фикримча, 1963 йилда дон тайёрлашни 4.200—4.500 миллион пудга етказишни биз умумпартия ва умумдавлат аҳамиятига эга бўлган вазифа қилиб қўймоғимиз керак, токи шундан кейинги икки-уч йил ичида товар-дон етиштиришни, яъни давлатга дон сотишни 5 миллиард пудга етказадиган бўлайлик. 1963 йилда дон харид қилиш плани 4 миллиард пуд миқдорида тасдиқланди. Бу — план топшириғи бўлиб қолаберсин. Лекин реал имкониятларимизни ҳисобга олиб, биз 4.200—4.500 миллион пуд дон харид қилиш учун курашмоғимиз керак.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Сўнгги грамм, сўнгги кўсаккача!

«Э!..
Менга деса агар тош
ёғмайдими!
Барибир, пахтани терамиз!
Бир дона ҳам кўсак
қолдирмасдан,
Ҳукуматга тўплаб
берамиз!..»

Шоир Уйғун ўзининг машҳур «Назир отанинг ғазаби» шеърида ўз меҳнати қадрига етган, «оқ олтин» номини қалбида пок сақлаган чинакам деҳқоннинг — ватанпарвар пахтакорнинг юрак туйғуларини ана шундай ифодалаган эди. Ҳа, бепоён, хазинага бой «оқ олтин» далаларида ҳар мисқол пахта учун, ҳар битта кўсак учун астойдил жанг қилаётган шу граммлардан, шу кўсаклардан кўкка бўй чўзган хирмонлар барпо қилиш учун пешонани чирт тanғиб, белни маҳкамроқ боғлаб меҳнат қилаётган Назир оталар, жонкуяр оналар сону-саноқсиз. Ғайрат-шижоатли, номус ва ориятли опа-сингиллар, ака-укалар оз эмас!

Серқуёш республикамиз ҳозиргача икки ярим миллион тоннадан ошириб «оқ олтин» тайёрлади. Областимиз қишлоқ хўжалигининг илғор кишилари, пешқадамларининг олижаноб ҳимматлари туфайли шу улкан тинчлик хирмонига 370 минг тоннадан ортиқ зар тўкдик, улуш қўшдик.

Йўқ, йўқ ҳали бу билан кўнгил тўлмайди, дил қувонмайди! Нега? Чунки ҳали ёз бўйи тер тўкиб, юрак ҳароратимизни бахш этиб етиштирган кумуш толаларимизнинг анчагина қисми ерда, ғўза тупида! Бунинг устига осмон гумбазида пағапаға булутлар кезиб, ўқтин-ўқтин совуқ томчиларини ташлаяпти. Шундай экан ташвишланмай бўладими? Юрагида ўти бор, тани-жони соғ пахтакор тинч тураоладими? Наҳотки зиммага олинган юксак мажбуриятнинг тақдири ҳал қилинаётган шу кеча-кундузда деҳқон ҳотиржамликка берилса!

Йўқ, йўқ бундай бўлиши мумкин эмас. Сўнгги граммгача, сўнгги кўсаккача йиғиб-териб олиб, эл хирмонига кўпроқ барака киритишимиз лозим. Қуйи Чирчиқ райони пахтакорларининг шиори бу, оржоникидзеликларнинг чин аҳду-паймони бу. Лафзи ҳалол Юқори Чирчиқ, Чиноз районлари деҳқонларининг жанговар чақириқлари бу!

Отни қамчилаб, йиғим-теримни жадаллаштириб, пойгада ғолиб чиқиб, эл-юртни ҳурсанд этган, она-Ватанни, жонажон партияни мамнун этган Қуйи Чирчиқ, Оржоникидзе райони қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари эндиликда Ватан хирмонларига мажбурият ҳисобидан «оқ олтин» тўкмоқдалар. Юқори Чирчиқ, Чиноз райони азамат деҳқонлари бугун-эрта давон ошиб ғалаба рапорти берадилар.

Хўш, нега бу районларнинг миришкорлари қўлни-қўлга беришиб бири-бирига шогирд, бири-бирига устоз бўлишиб далалдаги қолган ҳосилнинг энг сўнгги граммигача сира нобуд қилмай, йиғиб-териб олиш учун курашмоқдалар? Чунки улар республикамиз бўйича 3 миллион 350 минг тонналик, областимиз бўйича 503 минг тонналик «оқ олтин» хирмони эртароқ қад кўтарсин, жонажон Ватан, раҳнамо партияга, мана аҳди-паймонимизнинг уддасидан чиқдик, лафз қилган эдик, лафзимиз ҳалол бўлди, сенга берган ваъдамизга яраша «оқ олтин» армуғон этдик, деб ғалаба рапорти берадиган кунимиз — тўй кунимиз барвақт етиб келсин, деган муқаддас туйғу билан меҳнат қилмоқдалар.

Ҳа, областимизнинг районларида Саодат Гулаҳмедова, Ҳакимполвон Қодиров, Жавод Кўчиев, Насиб Бекиров, Тилов Абдалиев, ўртоқлар каби ўнлаб, юзлаб ажойиб пахта усталари бор. Улар бошлиқ бўлган бригадаларда аллақачон план юз, юз ёруғ бўлган. Бу бригадаларда ҳам қолган граммлар, қолган кўсаклар ҳисобига пахта топширилаяпти. Мажбуриятни ҳам ошириб бажариш учун чинакам жанг кетяпти.

Агар комсомоллик, гулистонликлар ҳам, сирдарёлик, оққўрғонликлар ҳам, бўкалик, бекободликлар ҳам Назир отанинг ғазабини чуқур ҳис қилсалар, унинг ғазаби «оқ олтин»нинг қадри-қимматига етмаётганларга нисбатан ғазаб-у, «оқ олтин»нинг ўзига тобланиб турган меҳру-муҳаббат эканлигини дилдан сезсалар пахта далаларида жавлон урган бўлар эдилар.

Ҳа, бу районларнинг колхозларида, совхозларида ҳали ҳосил мўл. Ҳамма гап бутун кучни йиғим-теримга тўла сафарбар этишда, кўсак териш ва чувиш машиналаридан, сушилка хўжалигидан яхши фойдаланишда шу йўл билан меҳнат унумдорлигини оширишда қолган, «оқ олтин» дурдоналаримизнинг сўнгги грамми, сўнгги кўсагигача кўз қорачиғидай асраб, қор-ёмғир остида қолиб кетишига йўл қўймай, эртароқ хирмонга элтишда қолган.

Ҳа, хоразмлик пахтакорларнинг очиқ хатида айтилганидек, не-не машаққатлар билан етиштирилган ҳосилнинг бир граммини ҳам нобуд қилмаслик учу. бир ғайратга-юз ғайрат қўшиб ишлаш зарур. Ҳозир барча совет кишилари қатори областимиз меҳнаткашлари ҳам КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги Пленуми очиладиган кунни меҳнатда янгидан-янги муваффақиятларни қўлга киритиш билан нишонлашга бел боғлаган эканлар, ҳар бир қулай фурсатдан ўз ўрнида фойдаланиб, пахта далаларида фидокорона меҳнат қилайлик.

Мардлар, майдонга! Мардлар, «оқ олтин»имизнинг сўнгги грамми, сўнгги кўсагигача териб олиш учун курашга! Ҳеч қандай иккиланишга ўрин йўқ, ҳеч қандай шубҳаланишга ўрин йўқ. Ҳотиржамликка чек қўяйлик. Даламизда 503 минг тоннани тўла қоплайдиган ҳосил бор. Фақат руҳимизни туширмасдан, кучу-қувватимизни аямасдан меҳнат қилсак бас! Она-Ватанга ғалаба рапорти берадиган шодиёна кунлар яқинлашаверади!

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПРЕЗИДИУМИГА

ЙИЛГА ЯКУН ЯСАШ ҲАМДА ДОН ЕТИШТИРИШ ВА ХАРИД ҚИЛИШНИ КЎПАЙТИРИШ ТЎҒРИСИДА

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Бундай вазифани қўйиш ва ҳал қилиш мумкинми? Ҳа гарчи, амалга ошириш осон бўлмаса ҳам, бундай вазифани қўйиш ва ҳал қилиш мумкин. Юқорида эслатиб ўтганимдек, бу йил чамаси 3 миллиард 450 миллион пуд дон тайёрланса керак. Қурғоқчилик орқасида Олтой ўлкасида ва Сибирнинг бошқа районларида, шунингдек Қозоғистонда камроқ дон олганимизга қарамай, биз ана шунча миқдорда дон тайёрлаяпмиз. Планга нисбатан кам олинган дон Сибирда ва РСФСРнинг баъзи бир бошқа районларида 400 миллион ва Қозоғистонда қарийб 400 миллион, жами эса 800 миллион пуд бўлди. Агар ана шу 800 миллион пудни бу йил тайёрланган донга қўшсак, роппа-росса 4 миллиард 200 миллион пуд бўлади.

Украинада ҳам товар-дон кам олинди. Украинада кузги экинлар ва маккажўхори учун оғир шароитлар вужудга келди (дон думбул бўлиб келаётган вақтда ҳаво жуда исиб кетди). Аммо украинлар ана шундай қийин шароитларда ҳам яхши ишлаб, давлатнинг дон ресурсларини кўпайтиришга салмоқли ҳисса қўшдилар. Республиканинг колхоз ва совхозлари давлатга тахминан 650 миллион пуд дон сотадилар (10 ноябргача 630 миллион пуд дон сотдилар). Айни маҳалда республика қанд лавлаги ва бошқа қимматли экинлар майдонини кенгайтирганлигини назарга олмоқ керак.

Бу йил Россия Федерациясининг қишлоқ хўжалик ходимлари ва барча меҳнаткашлари яхши ишладилар. Республика ўзи учун сира мисли кўрилмаган дон харид қилиш планини муваффақият билан бажарди. Россия Федерациясининг колхоз ва совхозлари ҳозиргача давлатга 2 миллиард 216 миллион пуд дон сотдилар.

Волгоград, Саратов, Оренбург, Ростов областларидаги, Краснодар ва Ставрополь ўлкаларидаги, Россия Федерациясининг марказий районларидаги колхоз ва совхозлар ажойиб натижаларга эришди. Қурғоқчилик юз берган областларни истисно қилганда, РСФСР даги областларнинг аксарияти дон харид қилиш планини бажарди.

Ҳозир келгуси йилга тайёргарлик кўриш, дон, техника экинлари ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун имконияти бўлган ҳамма ишларни қилиш керак.

Биз 1962 йилда тайёрланганига қўшимча равишда 800—900 миллион пуд товар дон етиштирмоғимиз лозим. Айни маҳалда умум давлат миқёсида харид қилинадиган дон миқдорига республикаларнинг қўшадиган улуши қандай бўлиши керак? Мен тахминий рақамларни айтиб ўтаман. Бу рақамларни ҳали аниқлаш керак, албатта, лекин улар республикаларнинг реал имкониятларини тўғри акс эттириб турибди, дейиш мумкин. 4.200—4.500 миллион пуд донга республикаларнинг қўшадиган ҳиссаси қуйидагича бўлиши лозим:

Россия Федерацияси	—	2.500—2.600 миллион пуд
Қозоғистон	—	950 миллион — 1 миллиард пуд
Украина	—	700—800 миллион пуд
Молдавия	—	35—40 миллион пуд
Белоруссия	—	25—30 миллион пуд

Мен бошқа республикаларни тилга олмаяпман, лекин улар ҳам ўз имкониятларига мос келадиган даражада муайян ҳисса қўшмоқлари керак, албатта.

Ана шу рақамларни тилга олишдан аввал мен обдон ўйладим, ҳисоб-китоб қилиб кўрдим ва бу ишни бажаришга қурбимиз етади деган қатъий фикрга келдим. Боя айтган фактларни яна такрорлаб ўтаман. Россия Федерациясида бу йил 2 миллиард 216 миллион пуд дон харид қилинди. Айни маҳалда Сибирь ва бошқа баъзи бир районлар 400 миллион пуд донни планга нисбатан кам берди. Агар ана шу рақамларни жамласак, натижаси 2 миллиард 600 миллион пуд бўлиб чиқади. Баъзи бир ўртоқлар бу йил Волга бўйида шароит ниҳоятда яхши бўлди ва у ерларда одатдагига қараганда анча кўп дон йиғиштириб олинди, дейишлари мумкин. Дарҳақиқат, Волга бўйида йил жуда яхши бўлди. Лекин ҳатто айрим районларда ҳосилдорлик паст-баланд бўлган тақдирда ҳам, дон ва дуккакли дон экинлари майдони кенгайтирилишини ҳисобга олганда, умуман Россия Федерациясида 2500—2600 миллион пуд дон харид қилишга кўз тутиш мумкин. Россия Федерациясида 1963 йилда ҳосил берадиган кузги экинлар майдони тўрт миллион гектар кўпайганлигини ҳамда янгидан бузиб ҳайдаладиган ерларга баҳори экинларни анча кўп экиш имконияти борлигини назарга олмоқ керак.

Ёки Қозоғистонни олайлик. Бу ерда ёз қурғоқчил бўлди. Бундан ташқари, монокультура ҳам асар қилганга ўхшайди (совхозлар етти йилдан буён сурункасига буғдой кетидан буғдой экиб келмоқда). Республика паст ҳосил олди ва давлатга атиги 500 миллион пуд дон сотди. Қозоғистон учун бундай рақам ишни барбод қилишга тенг бўлиб, ҳар нечук республиканинг имкониятларига асло муносиб эмас. Қозоғистон совхоз ва колхозлари давлатга кам деганда 950 миллион — 1 миллиард пуд дон сота олади.

Масалан, Қўриқ ўлканинг ўзидаги совхозлар гектар бошига 8 центнердан дон топширганлари тақдирда, — бу эса уларнинг қўлидан келадиган иш, — дон харид қилишни 800 миллион пудга етказа олади. Ваҳоланки, Қозоғистонда Қўриқ ўлкадан ташқари бошқа ғаллакор районлар ҳам бор. Қозоғистонга оид ҳисобларни чиқараётган вақтимда ҳозирги экин майдонларига асосланмоқдаман. Ҳолбуки, республика планга мувофиқ ҳар йили маълум миқдорда қўриқ ерларни ўзлаштириб келмоқда. Чунончи 1963 йил ҳосили учун бир миллион гектардан кўпроқ қўриқ ер очилди. Имкониятларни ҳисобга олган пайтда, ана шу ерларни ҳам қўшиб қўймоқ керак. Қисқаси, агар республика партия ташкилоти Марказий Комитет март Пленуми ва зона кенгашларининг қарорларидан тўғри хулосалар чиқариб олса, агар совхозлар далалардаги қора кўзани йўқотиш чораларини кўриб, нўхат ва бошқа қимматли экинларни экишга астойдил киришсалар, Қозоғистон келгуси йилда бир миллиард пуд, ҳатто бундан ҳам кўпроқ миқдорда товар-дон бериш учун бемалол кураша олади.

Қўшимча миқдордаги донни нималар ҳисобига олиш мумкин? Марказий Комитетнинг март Пленумидаги докладда ҳисоб-китоблар келтириб ўтилган эди. Ҳозир ўша ҳисоб-китобларни эслатиб қўймоқчиман.

1961 йилда мамлакатда 36 миллион гектар ерни кўп йиллик ва бир йиллик ўтлар, 11 миллион гектар ерни сули ва 16 миллион гектарни тоза шудгорлар банд қилиб ётди, шундай қилиб, жами 63 миллион гектар ердан ёки ҳайдаладиган ҳамма ерларнинг 29 процентидан эгасизлик билан кам унум фойдаланиб келинди. Бу йил кўп йиллик ўтлар ва шудгорларнинг бир қисмига дон ва техника экинлари экилди. Лекин шунга қарамай, 1962 йилда ҳам 28 миллион гектарни ўтлар ва 9 миллион гектарни тоза шудгорлар банд қилиб ёта берди, ҳаммасини қўшганда 37 миллион гектар бўлади. Афтидан, ўтларнинг бир қисмини қолдириш лозим бўлса керак. Колхоз ва совхозларга беда ва йўнғичқа ҳам керак, ана шу ўтларни оқилона даражада сақлаб қолиш ҳамда уларнинг ҳосилдорлигини ошириш чорасини кўриш лозим.

Бу йил ўт ва шудгорлар банд қилган бошқа ерлардан ишнинг кўзини билиб фойдаланмоқ керак. Агар ўт ва шудгорларнинг тахминан 20 миллион гектарига дон экинлари экиб, гектар бошига 10 центнердан ҳосил олинса, шунинг ўзи қўшимча равишда 200 миллион центнер ёки 1 миллиард 200 миллион пуд дон бўлади. Фақат 10 центнердан ҳосил олганда ана шунча миқдорда қўшимча дон етиштириш мумкин. Биз эса, бирталай районларда бундан ҳам кўпроқ ҳосил олиб келаяпмиз. Ҳар қалай, кўпгина колхоз ва совхозлар гектар бошига 12 центнердан ортиқ дон йиғиштириб олмоқдалар. Лекин ҳатто 10 центнердан дон олишни мўлжаллаганимизда ҳам, ўзимиз айтаётган миқдордаги қўшимча донга эга бўламиз. Бу — ноoбод жойлардаги ерлар эмаслигини таъкидлаб ўтиш муҳимдир. Бу — ишлаб чиқариш билан аллақачондан буён шуғулланиб келаётган ва хўжаликни бошқариш учун барча зарур имкониятларга эга бўлган колхоз ва совхозларнинг ерларидир.

Аммо гап ўтлар ва шудгорлардан бўшатиб олинадиган ерларнинг борлигидагина эмас. Бизнинг бошқа имкониятларимиз ҳам бор. Перспективаларга баҳо беришда деҳқончилик маданиятини оширишни — алмашлаб экишни жорий қилишни, чопиқ қилинадиган экинлар экишни, ўғит ишлаб чиқаришни кенгайтиришни назарда тутмоқ керак.

Эндиликда биз техника жиҳатидан ҳам анча бақувватмиз. Давлат қишлоқ хўжалигини техника билан мустаҳкамлаш тадбирларини кўрмоқда. Ҳозир қўлимизда бўлган техника билан ҳам анча кўп иш қилиш мумкин. Энг яхши механизаторлар ҳозирги техникада ишлаш намуналарини кўрсатдилар, меҳнат унумдорлигини оширишда катта имкониятлар очиб бердилар. Агар уларнинг тажрибасидан фойдалансак, ҳозирги техника билан ҳам кўп ишлар қилишимиз мумкин. Бу, менинг назаримда, ишлаб чиқариш бошқармаларининг энг асосий вазифаларидан биридир.

Ташкилий жиҳатдан ҳам партия қишлоқ хўжалигига раҳбарликни яхшилайдиган зарур чораларни кўрди. Ишлаб чиқариш бошқармалари ташкил қилинди, ҳамманинг фикрига қараганда, бу бошқармалар колхоз ва совхозларга яхшироқ раҳбарлик қила бошлади. Марказий Комитетнинг бўлажак Пленумида саноатга, қурилишга ва қишлоқ хўжалигига партия раҳбарлигини яхшилаш масаласи муҳокама қилинади. Область комитетлари ишлаб чиқариш йўналишига эга бўлади. Лекин область комитетлари ва ишлаб чиқариш бошқармаларигина колхоз ва совхозлар ҳаётига яқинлаштириб қолинмай, айни маҳалда областдаги барча партия ташкилотлари партиянинг қишлоқ хўжалиги масалаларига доир қарорларини амалга оширишга сафарбар қилинади. Ана шу имкониятларнинг ҳаммасини ва орттирилган тажрибани, агрономлар, зоотехниклар, инженерлардан иборат кадрларимиз борлигини ҳисобга олганда, биз дон, техника экинлари ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш вазифасини ҳал қилишнинг уддасидан чиқа оламиз.

Дон харид қилишни 4.200—4.500 миллион пудга етказиш — қийин вазифа, албатта. Шу сабабдан, бу вазифани амалга ошириш йўлида ҳозирдаёқ ҳар бир колхоз ва совхозда иш олиб бориш, ишлаб чиқариш планларида ҳамма зарур нарсаларни кўзда тутиш керак. Баъзи бировлар кузги экинлар экиб бўлинди-ку, дейишлари мумкин. Бу гап тўғри. Лекин баҳори экинлар майдонини кенгайтириш имконияти бор, мен буғдойни, маккажўхорини, арпани ва хусусан нўхатни назарда тутаяпман. Нўхат — ғоят қимматли, ниҳоятда тўйимли экин, ундан жуда яхши дон ва яхши похол олиш мумкин. Шу сабабли, нўхатнинг хашаки ва озуқа экини сифатида ҳосияти жуда зўр. Агар нўхат уруғимиз етишмаса, баъзи районларимизда арпа ва бошқа баҳори экинлар майдонини кенгайтиришимиз мумкин.

Яхши ишлаш керак, деган гапнинг маъноси нима? Яхши ишлаш қўлга қалам олиб фақат ҳисоб-китоб қилиб кўриш эмас. Ўз-ўзидан маълумки, ҳисоб-китобсиз иш битмайди, лекин энг асосий вазифа — одамлар билан агрономлар, зоотехниклар, совхоз директорлари, колхоз раислари сингари конкрет ижрочилар билан ишлаш, керакли миқдорда дон етиштириш учун кураша оладиган бригада бошлиқларини танлаб, уларга иш ўргатишдир.

Биз дон етиштиришни кўпайтириш вазифасини ҳал қилар эканмиз, айни маҳалда чорвачиликка доир масалаларни диққат марказида тутмоғимиз керак. Комплекс бригадаларнинг тажрибасидан кенг фойдаланиш лозим, токи ем-хашак етиштириш билан чорва молларни бўрдоқига боқиб семиртириш бир қўлда бўлсин, ем-хашак учун ҳам, ихтисослаштиришни ҳисобга олган ҳолда у ёки бу турдаги гўшт етиштириш учун ҳам бир киши жавоб берсин. Бу жуда муҳим нарса. Агар биз ишлаб чиқаришни шу тахлитда ташкил этадиган бўлсак, у ҳолда ерларимиздан ҳақиқатда ҳам яхши фойдаланадиган бўламиз, колхоз ва совхозларимиз қишлоқ хўжалик экинларидан тағин ҳам мўл ҳосил оладилар, бинобарин, арзон ем-хашак етиштирадиган бўладилар. Мана шундай қилгандагина колхоз ва совхозлар аъло сифатли гўшт ва сутни кўпроқ етиштириб, бу маҳсулотлар таннархини анча камайтирадилар. Ҳозир колхозлар учун чорвачилик маҳсулотларини давлатга сотиш фойдалидир. Улар бунинг эвазига кўп даромад олиб, бўлинмас фондларини кенгайтирадилар ҳамда колхозчилар меҳнатига яхши ҳақ тўлайдилар.

Серҳосил экинларни экиш йўли билан дон ва бошқа маҳсулотлар етиштиришни кўпайтириш, чорвачиликни ривожлантириш учун, гўшт ва сут етиштиришни партия Марказий Комитети қарорларида белгиланган даражага етказиш учун яхши шарт-шароитлар вужудга келтириш соҳасида ҳамма республикаларда катта-катта имкониятлар бор.

Шу чоққача мен асосан дон тўғрисида гапирдим. Бироқ, биз картошка, сабзавот, пахта, қанд лавлаги, кунгабоқар, зиғир, каноп, тамаки ва халқ хўжалигимизга зарур бўлган бошқа маҳсулотлар етиштиришни кўпайтиришни унутмаслигимиз керак.

Ўрта Осиё республикалари дон ва гўштдан ташқари пахтачиликка биринчи даражали аҳамият беришлари лозим. Пахта етиштириш ҳозирча пландан орқада қолмоқда, бу эса жиддий ташвиш туғдирмоқда. Пахтачилик Ўрта Осиёдаги кўпчилик республикаларда қишлоқ хўжалигининг энг асосий тармоғидир. Зарур куч ва воситалар ана шу ҳал қилувчи соҳага сафарбар қилинмоғи керак.

Грузиянинг колхоз ва совхозлари ўз эътиборларини дон ва гўшт етиштиришга ва хусусан чой ва цитрус мевалар етиштиришни кўпайтиришга қаратмоқлари лозим.

Яна қайтариб айтаманки, дон ва бошқа маҳсулотлар етиштиришни кўпайтириш учун курашни ҳозирдан бошлаб юбориш керак. Бу катта ишдир, бу иш кўп вақт талаб қилади. Бу иш билан аввало ишлаб чиқариш бошқармалари шуғулланишлари лозим. Чунончи, ҳам кадрларни ўқитиш, ҳам техникани яхши тайёрлаб қўйиш, ҳозир ишлаб чиқаришни механизациялашда мавжуд бўлган ҳамма энг яхши усуллардан кенг фойдаланиш зарур. Бизда эса, барча колхоз ва совхозларда қўлланишга арзийдиган қизиқарли тажрибалар кўплаб орттирилган.

Илгари деҳқон қишда аравангни ёзда эса чанангни ҳозирлаб қўй, дер эди. Биз ҳам шу топдан бошлаб аравамизни ҳозирлашимиз, яъни куз ва қишда келгуси ҳосил учун замин яратишимиз, ўз имкониятларимизни ҳисоблаб кўришимиз, кишиларни — коммунистлар, комсомоллар, партиясизларни жой-жойига тўғри тақсимлашимиз, уларнинг олдига конкрет вазифа қўйишимиз, қишлоқ хўжалиги соҳасидаги ҳамма ходимларни дон, гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар етиштиришни кўпайтиришга сафарбар қилишимиз керак.

Сизларга сўзлаб бермоқчи бўлган фикрларим ана шулардан иборат. 1963 йилда 4.200—4.500 миллион пуд дон харид қилиш, бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш вазифасини қўйиш ва ҳал қилишга биз ҳозир қодирмиз.

Н. ХРУЩЕВ.

1962 йил, 10 ноябрь.

Тошкентдаги Октябрь революцияси номли тепловоз-вагон ремонт заводининг ишчилари фидокорона ишлаб, 10 ой ичида пландан ташқари тўртта «ТЭ-3» тепловозини темир йўлларга чиқардилар. Бу муваффақиятни қўлга киритишга коллективнинг ҳар бир аъзоси ҳисса қўшди. Суратда: дизель цехининг илғор слесари Саъдулла Ёдгоров (чапда) ҳамда цех мастери Неъмат Абдухалилов ўртоқлар.

А. Абалян фотоси.

МЕҲНАТСЕВАРЛАР

Тошкентдаги ёғоч ишлаш комбинатининг меҳнатсевар ишчилари йиллик топшириқни муддатидан илгари адо этиш учун социалистик мусобақани авж олдираётирлар.

Бу мусобақада тайёрлов-йиғув цехи коллективи пешқадамлик қилаётир. Ўн ойлик топшириқни муддатидан бир ҳафта илгари адо этиб, планга қўшимча 7200 сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарган цех ишчилари ғайратга-ғайрат қўшмоқдалар. Улар белгиланганидан ташқари кўплаб эшик, ром, шунингдек ўқувчилар учун парта ишлаб чиқараётирлар. Октябрь ойида пландаги 300 та ўрнига 400 та парта тайёрланди.

Комбинатнинг кўплаб ишчилари ҳозир ноябрь ойининг иккинчи ярми ҳисобига маҳсулот тайёрлашмоқда. Кунлик топшириқларини 120—130 процентдан адо этаётган дурадгор Солихов, арраловчи Юсуфжонов, пайвандловчилар Назаров, Исломов сингари ўртоқлар шулар жумласидандир. Улар топшириқни ортиғи билан адо этибгина қолмасдан, маҳсулотнинг юқори сифатли бўлиши учун курашмоқдалар.

И. РУСТАМОВ.

Маданият хроникаси

Оржоникидзе районидаги Киров қишлоқ касалхонасида беморларга медицина хизмати кўрсатиш тобора яхшиланмоқда. Янги бўлимлар очилаяпти. Яқинда тиш кабинети очилди. Шунингдек маданият участкасида ҳам янги медпункт ишга туширилди.

Ю. Мансуров.

* * *

Пойтахтнинг Оқтепа массивида меҳнаткашларга маиший хизмат кўрсатадиган комбинат ишга туширилган эди. Ҳозир комбинатда янги-янги бўлимлар ташкил этилмоқда. Яқинда синтетик материаллардан ясалган асбоб-анжомларни ремонт қиладиган, капрон пайпоқларни ямайдиган цех, «Ўзингиз тикишни ўрганинг» деган бўлимлар ишга туширилди.

А. Ким.

* * *

Навоий номли давлат кутубхонасида яқинда ёзувчи Георгий Свиридовнинг «Тиконли сим ортидаги ринг» асарига бағишланган китобхонлар конференцияси ўтказилди. Конференцияда авторнинг ўзи иштирок этди. Романнинг яратилиш тарихи, Улуғ Ватан уруши йиллари Бухенвальд концлагеридаги ажойиб қаҳрамонликлар, матонатли коммунистлар ҳақида ҳикоя қилиб берди. Конференцияга 600 га яқин киши қатнашди.

Н. Акрамова.

* * *

Чирчиқ шаҳар меҳнаткашларига сиёсий ва илмий билимлар темасида тез-тез лекция ва суҳбатлар ўқиб турилади. Сентябрь ойининг ўзида «Ичкиликнинг зарари», «Болаларни юқумли касалликлардан асранг», «Уйқу ва туш» сингари темаларда 45 га яқин лекция ўқилди. Илмий ва сиёсий билимларни тарқатувчи жамиятнинг шаҳар комитети томонидан уюштирилган бу лекциялардан шаҳар аҳолиси мамнун.

Т. Сихарулидзе.

ИЛҒОРЛАР МИНБАРИ

Бу усулни қўлланг

Корхонамизда тайёрланаётган машина ва аппаратлар мамлакатимизнинг турли бурчакларига етказиб берилмоқда. Биз ишлаб чиқараётган агрегатлар халқ хўжалигининг химия, металлургия, озиқ-овқат саноатлари ва бошқа тармоқларида кенг фойдаланилаяпти. Кўплаб машиналар экспорт ҳам қилинаётир. Деярлик барча халқ демократик мамлакатлари, Ироқ, Ҳиндистон ва бошқа давлатлар бизнинг маҳсулотимизни олаётир. Келаси йилдан эса қаҳрамон Куба республикаси учун ҳам химия асбоб-ускуналари юборила бошланади. Кўриб турибсизки, коллективимиз зиммасига жуда катта вазифалар юклатилган.

Шунинг учун ҳам корхонамизда прогрессив технология, меҳнатни ташкил этишнинг илғор усулларини ишлаб чиқаришга жорий қилишга катта эътибор берилаётир. Худди шундай ишлар бизнинг қуюв цехимизда ҳам амалга оширилмоқда. Мен ушбу мақолада ана шундай бир тадбир ҳақида гапирмоқчиман.

Цехимизда корхонада тайёрланаётган машиналарнинг жуда кўп деталлари пўлат ва чўяндан қуйилмоқда. Шу ерда 15 йилдан буён ишлаб келаман. Қолипчилар бригадасига бошчилик қилаётганимдан бери 10 йилча вақт ўтди. Бригадамиз аъзолари жуда ҳам аҳил, худди бир оиланинг аъзоларидек меҳнат қилишади, бир-бирларидан яхши ва сифатли ишлашга бажонидил интилишади. Ўзаро ёрдамларини ҳеч аяшмайди. Шунинг учун ҳам биз коммунистик меҳнат бригадаси деган шарафли номни олиш учун бошланган ҳаракатга қўшилдик. Ўз зиммамизга олган мажбуриятларимизнинг барча кўрсаткичлари бўйича тўла ва ортиғи билан бажаришга эришдик. Натижада бизга коммунистик меҳнат бригадаси деган муқаддас ном берилди.

Бизда янада баракали ва унумли ишлаш учун барча шароитлар бор. Шунга астойдил киришган ҳар бир ишчи янги-янги резервларни қидириб топиши мумкин. Бригадамизнинг барча аъзолари кундалик ишларида шунга интилмоқдалар. Меҳнат унумини ошириш ва маҳсулот сифатини яхшилаш имконини берадиган резервларни қидириб топишга ҳаракат қилмоқдалар.

Бригадамиз аъзолари иш кўрсаткичларини янада яхшилаш устида тинмай изланиш олиб бормоқдалар. Йўл-йўлакай меҳнатимизга ҳалақит берадиган камчиликларни бартараф қилиб бораяпмиз. Айниқса ритмик ишлашга интиламиз. Шуни эътироф этиш керакки, цехимизда камчиликлар ҳам анчагина бор. Айниқса, меҳнатни ташкил этиш ва планлаштиришда нуқсонларга йўл қўйилмоқда. Масалан, бригадаларнинг ўзаро алоқаси ёмон планлаштирилган эди. Қолипчилар бригадаси қолипларни тайёрлаб қўйишар эдику, аммо бу қолипларга металл қуйишнинг иложи бўлмай қоларди. Чунки стерженлар ўз вақтида тайёрланмас эди. Тайёрланган стерженлар эса бошқа хил қолипларда фойдаланишга мўлжалланган бўлар эди. Ҳар бир бригада ўз ҳолича ишлайверарди. Уларнинг фаолияти бир-бирига мослаштирилмаган эди. Ҳеч ким, ўзимиз ҳам ана шу эски ишлаб чиқариш усулларини бартараф этишга ҳаракат қилмас эдик.

Корхонамиздаги цехлардан бирининг раҳбари билан суҳбатлашиб қолдим. У «Уралмаш» заводининг қуюв цехида меҳнатни ташкил этишдаги янгиликлар ҳақида гапириб берди. **Бу корхонанинг қуюв цехида комплекс бригадалар ташкил этилган экан.** Уларга қолипчилар, стерженчилар бирлашибди. Буни қарангки, биз анча вақтдан буён бош қотириб юрган масала енгилгина ҳал бўлди қолди. **Цехимизда ҳам ана шундай комплекс бригадалар ташкил этишга қарор қилдик. Бизни цех маъмурияти партия ва касаба союз ташкилотлари бир овоздан маъқуллашди.**

Қолипчилар ва стерженчилар меҳнатни янгича ташкил этилишини бир овоздан маъқуллашди. Бригадада икки хил касб эгаси бўлган кишилар бирга ишлаша бошлади. Кўп ўтмай ишимиз жуда яхши юришиб кетди. Топшириқ олингач бригадир бригаданинг барча аъзоларига аниқ ва равшан вазифа беради. Стерженчилар биринчи навбатда зарур бўлган стерженларни тайёрлашга киришади. Қолипчилар қолипни тайёрлагунларича стерженлар тахт қилиб қўйилади. Шундан сўнг эритилган пўлат ва чўян тўғридан-тўғри қолипга қуйилаверади. Бунинг натижасида иш вақтидан жуда ҳам унумли фойдаланиш имкони туғилди. Меҳнат унумдорлиги ошди, маҳсулот сифати эса яхшиланди.

Меҳнатни янгича ташкил этишнинг жуда катта афзалликлари борлигини яққол кўрсатувчи жуда кўп мисоллар келтириш мумкин. Масалан, илгари бригадамиз аъзолари бир ойда ўрта ҳисобда пахта териш машиналарининг орқа мостларидан 400 тасини қолиплашга муваффақ бўлар эдилар, эндиликда бу кўрсаткич 550 донагача етди. Турбокомпрессорлар, резина қориштириш, химия асбоб-ускуналарининг йирик деталлари қолипини тайёрлашда ҳам меҳнат унумдорлиги **ошди.**

Бригадамиз аъзолари меҳнатни тўғри ташкил этиш натижасида катта-катта ютуқларни қўлга киритмоқдалар. **Биз етти йиллик топшириқни узоғи билан тўрт ярим йил ичида бажариш юзасидан мажбурият олган эдик. Шуни қувонч билан маълум қилиш мумкинки, бу мажбурият муддатидан анча илгари уч йилу ўн ой ичида тўла адо этилди.**

Цехимизда бизнинг бригадамизга ўхшаш бошқа комплекс бригадалар ҳам ташкил этилди. Ҳозир шундай учта бригада ишлаб турибди. Уларга П. Бондарев, Ш. Аблялимов, Т. Коритин ўртоқлар раҳбарлик қилишаяпти.

Областимиз саноат корхоналарида қуюв цехлари жуда кўп. Меҳнатни комплекс ташкил этиш ҳамма жойда ҳам йўлга қўйилмаган бўлса керак. Янги усулни барча цехларда жорий қилиш, турли касбдаги ишчилардан комплекс бригадалар ташкил этиш жуда яхши натижалар берган бўлур эди. Бунинг учун ҳеч қандай харажатлар керак эмас, унчалик кўп бош қотирмаса ҳам бўлади. **Барча қуюв цехларида бу прогрессив усулни қўлланиш меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш имконини беради. Бу, етти йиллик топшириқларини тўла ва ортиғи билан бажаришнинг муҳим омилларидан бири бўлур эди.**

С. САИТАСАНОВ.

«Узбекхиммаш» заводи қуюв цехи комплекс бригадасининг бошлиғи.

Ўртоқ С. САИТАСАНОВ.

КЕЛАЖАК РАЗВЕДКАЧИЛАРИ

Асбобсоз Зубиер Эннонов ва слесарь Мансур Турдиев ўртоқлар Тошкент тўқимачилик комбинати механика заводининг кўпчиликнинг ҳурмат-эътиборига сазовор кишиларидандир. Боиси, улар ўзларига топширилган вазифага ҳамиша масъулият билан қараб, уни сидқидилдан адо этадилар, жамоат ишларида актив қатнашадилар. Эннонов ва Турдиев ўртоқларни заводга янги келган ёшлар айниқса ҳурмат қилишади. Чунки, бу тажрибали ишчилар уларга ўз ҳунарларини бажонидил ўргатадилар.

Яқинда бўлиб ўтган завод касаба союз комитети йиғилишида шулар ҳақида батафсил гапирилди. Йиғилишда коммунистик меҳнат учун мусобақасининг якунлари муҳокама қилинди. Мажлис аҳли Зубиер Эннонов ва Мансур Турдиев ўртоқларга коммунистик меҳнат зарбдори деган фахрли ном берса арзийди деган қарорга келди.

Шунингдек заводнинг ишлаб чиқариш илғорларидан — токарлар Владимир Зацепин ва Владимир Борщчак, темирчи Александр Ватетин ўртоқлар ҳам шундай номга сазовор бўлдилар.

Р. СОБИТОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ўзбекистон ССР Энергетика ва электрлаштириш иттифоқ-республика министрлигини тузиш тўғрисида

СССР Олий Совети Президиумининг «СССР Электростанциялар қурилиши министрлигини СССР Энергетика ва электрлаштириш иттифоқ-республика министрлигига айлантириш тўғрисида»ги 1962 йил 26 сентябрь Фармонига мувофиқ, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Ўзбекистон ССР Энергетика ва электрлаштириш иттифоқ-республика министрлиги тузилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Ё. НАСРИДДИНОВА.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Р. САХИБОЕВ.

1962 йил, 13 ноябрь. Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ўртоқ А. Ҳ. Ҳамидовни Ўзбекистон ССР Энергетика ва электрлаштириш министри қилиб тайинлаш тўғрисида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Ўртоқ Азиз Ҳакимович **Ҳамидов** Ўзбекистон ССР Энергетика ва электрлаштириш министри қилиб тайинлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Ё. НАСРИДДИНОВА.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Р. САХИБОЕВ.

1962 йил, 13 ноябрь. Тошкент шаҳри.

ЯНГИЕР ЯНГИЛИКЛАРИ

Янгиерда яшаб турган ҳар бир киши шаҳар ҳаётида юз бераётган ажойиб янгиликларни ёрқин гувоҳи бўлиши мумкин. Яқинда шаҳар марказида дам олиш, ўқиш хоналари ва алоқа бўлими бўлган 150 ўринли янги меҳмонхона битказилиб ишга туширилди.

Шаҳарда айниқса, аҳолига маданий-маиший хизмат қилувчи муассаса бинолари қурилиши кенг суръатда олиб борилмоқда. Яқинда бир ошхона, ресторан, маданият саройи, икки қаватли 48 квартирали янги уй-жой бинолари ва бошқалар ишга туширилди. Бу уй жой ва маданий-маиший биноларда барча қулайликлар яратиб берилган. Бунинг учун шаҳарликлар қурувчилардан бениҳоя мамнундирлар.

Х. БОЙМАТОВ.

ПАХТАКОР ЎРТОҚЛАР: КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИНИ МУНОСИБ КУТИБ ОЛАЙЛИК!

Шўр билан курашаётганлар

— Мирзачўлни ўзлаштириш сув келтириш, ерларни текислаш ва экин экаверишдан иборат бўлганда ишимиз жуда осон бўларди, — деди «Дружба» совхозининг директори ўртоқ Муртазо Ҳайдаров, — Мирзачўлда ҳар йили муттасил шўр билан кураш олиб бориш керак экан. Бундай қилинмаса ҳар қандай экиндан ҳосил олиб бўлмайди.

Агар шу кунларда далаларни кезсангиз гўё бу ерларга оппоқ қор ёққанга ўхшайди. Сув буғланиб кетгандан кейин қолган оппоқ туз ер бетини қоплаб ётибди. Шунинг учун бу ерлар жуда хунук ва кўримсиз, қарасангиз ғашингиз келади. Ҳатто тузи ювилиб ўзлаштирилган айрим карталарда ҳам ғўза жуда сийрак. Чунки туз ялаб ўсимликни қуритиб юборган.

Бўлим бошлиғи Элчи Саломов қишлоққа яқин бир картага ишора қилиб гапира бошлади.

— Мана шу карта 7 гектар, аммо бор ғўзаси 3 гектар ҳам келмайди. Бўлмаса шу ерга қанча гўнг солганмиз. Гўнг ҳам ўсимликни сақлаб қолишга ёрдам беролмади.

Шу бўлимга қарашли ерларни айлансангиз, ҳатто ноябрь ойида ҳам бир дона кўсаги очилмаган ғўзаларни кўриб ҳайрон қоласиз. Кўсаклар ғуж-ғуж, лекин очилмаган. Нега пахта очилмаган десангиз, улар дарҳол бу ҳам шўрнинг касофати, шу ерларга чигитни уч марта қайта экдик. Ҳар сафар ёмғир ёғиши билан шўр дарҳол ер бетига чиқиб қатқалоққа айланади ва ёш ғўзаларни қуритиб юбораверади. Э, шўрнинг ташвиши кўп экан дейдилар.

Дарҳақиқат, бу йил «Дружба» совхозида шўр туфайли айрим ерларга чигит 2—3, ҳатто 4 марта қайта экилди. Ҳар сафар шўр одамларнинг қанча-қанча меҳнатларини беҳудага чиқараверди. Жуда кўп сарф-харажатларга сабаб бўлди. Шунинг учун мирзачўлликлар шўр ювиш ҳаммадан ҳам муҳим, ҳамма нарсадан ҳам зарур нарса деган хулосага келганлар. Шу сабабли «Дружба» совхози коллективи бу аччиқ сабоқлардан хулоса чиқариб, июнь ойининг охирида шўр ювишни бошлаб юборган.

Ана совхознинг 2-бўлимига қарашли ҳали ишга туширилмаган қўриқ ерлар. Чор атрофи баланд тупроқ уюмлари билан ўралган кенг карта. Экскаваторлар билан қазилган зовурлардан чиққан тупроқлар гўё туя ўркачидек паст-баланд бўлиб ётибди. Худойберди Ғафуров бошлиқ бригадада иш қизғин. Бу ерлар худди шолипояни ёки шахмат тахтасини эслатади. Тўрт бурчакли бу поллардаги лиммо-лим сув қуёшнинг акс нурини сочиб ойнадек ялтирайди.

Звено бошлиғи Қаноат Холжигитов, сувчилардан Жўрабой Усмонов, Пўлат Эгамқулов Шамси Бозоровлар сув тараб юришибди. Мироб Ёрбек Хўжақулов билан бригадир Худойберди Ғафуров шўри ювилган ерларни кўздан кечиришмоқда. Бу мелиоратив бригада аъзолари юз гектар ернинг шўрини ювишни ўз олдиларига мақсад қилиб қўйганлар.

Бригадада иш бошланганига уч ой бўлган. Шундан бери юз гектар ер 35 сантиметр чуқурликда ҳайдалган. Ҳамма ер текисланиб шолипоя сингари пол олинган. Поллардаги шўр сувларнинг оқиб кетиши учун вақтинча ариқлар олинган. Ҳозиргача бу бригада аъзолари 30 гектар ернинг шўрини ювганлар. Бу рақам кўринишга жуда оз. Чунки улар ҳар гектар ерни уч ой давомида ювишаяпти. Бундай қилинмаса бу сертуз ерлардан шўр кетмаслигини улар яхши билади.

— Янаги йили шу ерга ўзимиз чигит экмоқчимиз. Агар ер шўрини сифатсиз ювсак ўзимизни ўзимиз алдаган бўламиз, — дейди бригада бошлиғи ўртоқ Ғафуров.

Совхознинг бошқа бўлимларидаги Ҳайдарқул Маматқулов, Насриддин Раҳмонов, Сулаймон Бобоназаров ва бошқа бригадаларда ҳам ер шўрини ювиш худди шу хилда давом этмоқда. Улар Ўзбекистон ССР Фанлар академияси тупроқшунослик институтининг илмий ходими ўртоқ Азизов раҳбарлигида шўрга қарши курашиб, келгуси йилга тайёргарлик кўрмоқдалар. Ҳозиргача совхоз бўйича 500 гектар ернинг бир қисмини ювиб бўлинди. ва жуда кўп ерни шўр ювишга тайёрлаб қўйдилар. Улар шу йўл билан Мирзачўл ерларини ўзларига бўйсундириш учун астойдил курашмоқдалар.

Б. ХАЛИЛОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг мухбири.

Суратда: совхозда ернинг шўрини ювиш пайти.
Б. Лейзерович фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

ЁРДАМГА!

Хоразмлик пахтакорларнинг очиқ хати «оқ олтин» далалари меҳнаткашларини руҳлантириб юборди. Тани-жони соғ, юрагида ўти бор ҳар бир киши далада қолган ҳосилнинг сўнгги граммиғача териб давлатга топширишга аҳд қилди. Бу умумхалқ курашидан шаҳарликлар ҳам четда қолмаётирлар.

Бу жиҳатдан Октябрь район ижроия комитети ходимлари бошлаган ташаббус диққатга сазовордир. Район ижроия комитетининг бўлиб ўтган очиқ партия йиғилишида коммунистлар сўзга чиқиб ҳозирги долзарб кунларда пахтакорларга ёрдам бериш истагини билдирдилар. Шундай қилиб район ижроия комитети аппаратидан 50 дан ортиқ киши Ўрта Чирчиқ районидаги Свердлов номли колхозга жўнаб кетди. Улар колхоз далаларида 1 декабргача меҳнат қилиб, қолган ҳосилни йиғиб-териб олишда пахтакорларга кўмаклашадилар.

Т. ТУХТАЕВ.

ЯНА 5 ЦЕНТНЕРДАН

Дўйсенбой Тўлаганов бошлиқ бригада 110 гектар ернинг ҳар гектаридан 23 центнердан пахта топшириб, йиллик планни шараф билан бажарди.

Бу ишда кўпминг килограммчиларнинг ҳиссаси каттадир. Н. Сарбозова, Қ. Қуролбоева, Г. Тўлаганова ўртоқларнинг ҳар бири хирмонга 10—12 тоннадан пахта топширдилар.

Шунингдек Ўрозбой Сайтинбетов бошлиқ бригада аъзолари ҳам планни бажариб, меҳнатда катта ғалабани қўлга киритдилар. Бу бригадада ҳосилнинг 80 проценти машинада терилди ва қоп-қанорсиз ташилди.

Бўка районидаги Жамбул номли колхознинг бу ҳар иккала пешқадам бригадаси аъзолари қолган ҳосилни чамалаб кўриб, яна 5 центнердан пахта топшириш мажбуриятини олган эдилар. Ҳозир ана шу мажбуриятни бажариш учун курашаяптилар.

А. ЭРГАШЕВ.

ХОРАЗМЛИКЛАР ИЗИДАН

Ўрта Чирчиқ районидаги Энгельс номли колхоз деҳқонлари ёз бўйи баракали меҳнат қилдилар. Улар 1200 гектар ерда мўл ҳосил тўпладилар. Колхоз аъзолари ҳар гектар ерда 25 центнердан «оқ олтин» кўтариш учун меҳнат вахтасида туриб ишлаяптилар.

— Кечагина эълон қилинган хоразмлик пахтакорларнинг очиқ хати колхозимиздаги каттадан-кичикни ғоятда руҳлантириб юборди, — дейди колхоз раиси ўртоқ А. Кусаев. — Биз ҳар қандай об-ҳаво шароитида ҳам теримни давом эттириб, 20 ноябрга йиллик пахта тайёрлаш давлат планини бажариш учун баракали меҳнат қилишга киришдик.

Шуни айтиш керакки, колхознинг ҳар бир деҳқони КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги Пленумини меҳнат ғалабалари билан кутиб олиш учун бир ғайратларига ўн ғайрат қўшиб ишламоқда. Етиштирилган ҳосилнинг бир граммини ҳам ерда қолдирмай йиғиб-териб олишда колхоз коммунистлари авангард бўлмоқдалар.

Колхозда коммунистларнинг зарбдор бригадаси ташкил қилинди. Бу бригадада юзга яқин коммунист бор. Ана шу коммунистлар ҳар қандай об-ҳаво шароитида ҳам далага чиқиб, 80—100 килограммдан кўсак теришяпти. Улардан ўрнак олган 500 дан ортиқ колхозчи яна 2 минг килограммдан кўсак териш мажбуриятини олиб, белларига этак боғлаб далага чиқдилар.

Хўжалик механизаторлари бутун ёз бўйи пешона тери тўкиб тўплаган ҳосилларининг 600 тоннага яқинини қудратли «зангори кема»лар ёрдамида териб олдилар. Сафар Холжигитов, Фахриддин Эргашев ўртоқлар каби ўз касбини жони дилидан севган моҳир механик-ҳайдовчилар ўзларининг қадрдон агрегатлари билан эл хирмонига 90 тоннадан ошириб пахта териб тўкдилар. Улар ҳам об-ҳаво ноқулай келган ҳозирги пайтда бекор турмаяптилар. Кўплар қатори белга этак боғлаб далада меҳнат қилаяптилар.

— Биз суръатни асло бўшаштирмаймиз, бунинг учун барча шарт-шароит мавжуд. Битта барабанли сушилка, 4 та газли сушилкалар ишлаб турибди. Шулар ёрдамида бир суткада 40 тоннадан кўпроқ пахтани қуритиб тайёрлов пунктларига жўнатишимиз мумкин, — дейди Ашир Кусаев.

Колхоз далаларида бўлсангиз, КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги Пленумига муносиб совға тайёрлаш иштиёқида қўлни-қўлга бериб меҳнат қилаётган деҳқонларни учратасиз. Сўзи билан иши бир бўлган бу азаматлар, албатта, ўз ваъдаларининг устидан чиқадилар.

Ўрта Чирчиқ район пахтакорлари маррага тобора яқинлашиб бормоқдалар. Район коммунистлари яхши ташаббус бошладилар. Тўйтепа, Кучлик, Чиғириқ ҳамда Бектемир қишлоқларида коммунистларнинг зарбдор бригадалари ташкил қилинди. Булардан ташқари колхоз, совхозларда ҳам коммунистлар бригадаси тузилди. 430 дан ортиқ коммунист ана шу бригадалар сафида пешона тери тўкиб меҳнат қилаяпти.

С. ШОКАРИМОВ.

РАМЗИЯНИНГ ЮТУҒИ

Рамзия Абдуллаева бу йилги мавсумда хирмонга 10 тонна «оқ олтин» тўкаман деб Оққўрғон районидаги «Ўзбекистон» колхозининг аъзоларини қаттиқ ишонтирган эди. Рамзия Улуғ Октябрь байрамига бир ҳафта қолганда эл-юрт олдида берган сўзининг устидан чиқди, хирмонга 10 тоннадан ортиқ пахта тўкди. У эришган муваффақиятини янада мустаҳкамлаш учун ғайратига-ғайрат қўшиб пахта тера бошлади. Унинг шу кунга қадар терган пахтаси 11 минг килограммдан ошиб кетди.

— Мен шонли етти йилликнинг тўртинчи йилини меҳнатда катта ютуқлар билан якунламоқчиман, — дейди Рамзия, — шу кунларда дугоналарим, ўртоқларим билан биргаликда кўсак тераяпман. Зиммага 8 тонна кўсак териб бериш мажбуриятини олганман. Ҳар куни 200 килограммга етказиб кўсак теришга муваффақ бўлаяпман. Бу мажбуриятим ҳам, албатта, бажарилади.

Колхозда Рамзияга ўхшаш чевар теримчилар кўплаб топилади. Рамзиянинг дугоналаридан Фотима Ҳамидова ва Тиллахон Аввалбоева ўртоқлар ҳам 8-9 тоннадан пахта териб қўйдилар. Колхозчилар бу чевар теримчилардан беҳад миннатдор бўлмоқдалар.

М. ОЙДИНОВ.

ШУДГОРЛАШ АВЖИДА

Бўстонлиқ районининг колхоз ва совхозларида кузги шудгорлаш қизғин бормоқда. Бу соҳада 13-«Бўстонлиқ», 14 «Хўжакент» совхозларида олиб борилаётган ишлар, айниқса, диққатга сазовордир. Бу хўжаликларнинг механизаторлари мавжуд тракторлардан унумли фойдаланиб, экиндан бўшаган ерларни пешма-пеш шудгор қилмоқдалар.

«Бўстонлиқ» совхозида ҳозиргача 500 гектарга яқин ер, «Хўжакент» совхозида эса 600 гектарга яқин ер ҳайдаб қўйилди.

Ҳар икки совхозда ҳам шудгорлашнинг сифатига алоҳида аҳамият берилмоқда. Ер 29—32 сантиметр чуқурликда ҳайдалмоқда, ҳайдаш олдидан ҳар гектар ерга 400 килограммдан суперфосфат солинмоқда. Р. Бегматов, В. Алибеков, Ю. Ашрапов, Т. Йўлдошев, Ю. Исмоилов, В. Бигусов сингари ўртоқлар шудгорлашни тез ва сифатли ўтказмоқдалар.

Райондаги Фрунзе номли, Жданов номли, «Қизил ту» колхозларида ҳам шудгорлашга катта аҳамият берилмоқда.

Лекин кузги шудгорлашнинг аҳамиятига тушуниб етмаган хўжаликлар ҳам йўқ эмас. «Чирчиқ» колхозида ҳалигача бу ишга киришилмаган. Ленин номли колхозда эса пландаги 570 гектар ўрнига эндигина 40 гектарга яқин ер шудгор қилинди. Бу хўжаликларнинг раҳбарлари аҳволни тезда тузатиб, шудгорлашни сифатли туғаллаш тадбирларини кўришлари керак.

В. ҚОДИРОВ.

ЕМ-ХАШАК ТАЛОН-ТОРОЖ ҚИЛИНМОҚДА

Комсомол районидаги Ленин номли колхоз чорвадорлари бу йил давлатга 830 центнер гўшт, 2300 центнер сут, 7600 килограмм жун ва 45 минг дона тухум топшириш мажбуриятини олганлар.

Лекин бу соҳада қилинаётган ишлар кишини қаноатлантирмайди. Йил охирлаб қолаётганига қарамасдан гўшт, сут планлари анча орқада. Бунинг сабаби нимада?

Ҳамма гап шундаки, кейинги пайтларда бу колхозда чорва моллари парваришига етарли эътибор берилмаётир. Ғамлаб қўйилган ем-хашаклардан ўз ўрнида фойдаланилмаётир. Айрим юлғичлар колхознинг ем-хашагини талон-торож қилаётганликлари туфайли молларга озуқа етмай қолмоқда. Натижада ҳар бир соғин сигирдан соғиб олинаётган сут миқдори 4-4,5 литрдан ошмайди.

Афсуски, колхоз правлениеси бу аҳволни кўра-била туриб зарур чора кўрмаётир. Колхоз раиси Р. Орифжонов, партия ташкилотининг секретари А. Қодиров ферма мудири М. Султонов ўртоқлар, қачонгача чорва моллари озуқасини талон-торож қилишга йўл қўябера-дилар.

Р. РИЗАЕВ.
Сирдарё территориал бошқармасининг ташкилотчи инспектори.

Х. ЧИННИБЕКОВ,
колхоз ревизия комиссиясининг раиси.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» материаллари изидан

„Пахта нобуд бўлмоқда“

Ана шу сарлавҳа билан газетамизнинг 21 октябрь сонида босилган танқидий мақолага қуйидаги жавоб олинди:

«Газета материали район партия комитетининг бюро мажлисида муҳокама қилиниб, Киров номли колхозда пахтани ўз вақтида йиғиб-териб олишдек муҳим вазифага етарли эътибор берилмаётгани, айниқса, ишга яроқли ишчи кучларининг ҳаммаси теримга жалб қилинмагани, машина терими ачинарли ҳолда экани газетада тўғри кўрсатилган деб қайд қилинди. Колхоз раиси Ҳожи Муҳамедов, партия ташкилотининг секретари Хван ўртоқлар қаттиқ огоҳлантирилди. Пахта терими даврида йўл қўйилаётган хато ва камчиликларнинг олдини олишга боғлиқ бўлган ҳамма зарур чоралар кўрилди.

Янгийўл район партия комитетининг секретари Е. И. КИРИЛИН».

„Қачонгача“

Бекобод шаҳар умумий овқатланиш трестининг бошлиғи Ф. Рўзибоев газетамизнинг юқоридаги сарлавҳа билан босилган танқидий хабарига қуйидаги жавобни юборди:

«Газета материаллари шаҳардаги 3-ошхона ва Шафир шефповарлик қилаётган 1-куст коллективлари ўртасида ишлаб чиқилди. Муҳокамада ошхонада йўл қўйилаётган камчиликлар очиб ташланди. Келгусида хўрандаларга маданий хизмат кўрсатиш ва овқатларнинг сифатини яхшилаш чоралари кўрилди. Шефповар Шафир сифатсиз овқат пишириб, овқатларнинг порциясини камайтириб хўрандаларни ранжитгани учун вазифасидан олиб ташланди, унинг ўрнига Ибрагимав шефповар қилиб тайинланди. Ҳозир хўрандалар ошхонадан миннатдор бўлмоқда».

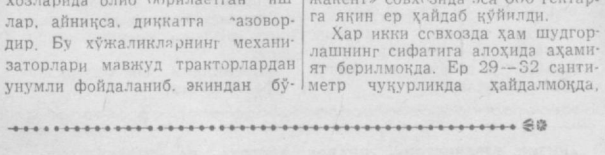

13 НОЯБРГАЧА

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Ишлаб чиқариш бошқармалари	Бир кунда	Мавсум бошидан бери	Қоп-қанорсиз ташиш
Тошкент	**0,10**	**106,19**	**143,72**
Янгийўл	0.12	96,29	115,98
Янгиер	0,15	76,87	93,44
Чирчиқ	0,04	76,19	95,02
Сирдарё	0,15	60,41	82,76
РАЙОНЛАР			
Қуйи Чирчиқ	**0,12**	**118,82**	**126,80**
Оржоникидзе	**0,10**	**101,37**	**140,07**
Юқори Чирчиқ	0,10	99,12	98,41
Чиноз	0,14	98,12	127,67
Ўрта Чирчиқ	0,02	87,75	106,72
Янгийўл	0,12	86,63	109,56
Пискент	0,08	80,88	96,88
Янгиер	0,19	79,79	100,62
Бўка	0,03	74,08	102,55
Бекобод	0,10	73,47	85,80
Сирдарё	0,16	67,93	96,46
Оққўрғон	0,04	61,74	75,93
Комсомол	0,08	59,61	78,78
Гулистон	0,23	47,55	62,11
Область бўйича	**0,11**	**77,51**	**97,60**

Оққўрғон ҳамон оқсамоқда

Райкомга кирсангиз бўлимлар деярли берк. Ҳамма далага — пахта йиғим-теримига кетган. Район партия комитетининг бюро аъзолари колхозларга бириктиб қўйилган. Райком биноси олдидан ўтган катта кўчага «Ҳамма пахта йиғим-теримига» деган шиор тортилган. «Сафарбарлик жойидаку, нега район областда сўнгги ўринларнинг бирида келаяпти?» деган фикр туғиладида, сиз ҳам далага томон ошиқасиз...

Мана, район партия комитетининг секретари ўртоқ Т. Хусанова доимий вакил бўлган «Озод» колхозининг коммунист ўртоқ Д. Фармонов бошлиқ 1-бригадаси. Эрталаб соат 12.30. 1 тонна ҳам чиқмайдиган кўсак уйилган хирмонда етти азамат йигит уймаланишаяпти. 11 киши терган пахтани бригадир ва ёрдамчи табелчи «ҳисоб» қилишаётир. Рўйхатдаги фамилиялар қаршисида 15—20 рақамлари.

— Теримда неча киши қатнашиши керак, — сўрадик бригадирдан.

— 33 киши.

— Бу ерда 11 киши холоску, қолган теримчилар қани?

— Хўв анови ерда, — деб бўшлиққа ишора қилади бригадир.

Район ижроия комитети раиси ўртоқ Д. Айтқулов вакил бўлиб турган Ленин номли колхоздамиз. Бу колхоз йилдан-йилга давлат планини бажармай келади. 1960 йили 65 процент, ўтган йили эса 79 процентда қолган. Бу йил колхоз гектаридан 22,1 центнердан пахта бериши лозим бўлса, ердан эндигина 8,5 центнердан ҳосил олинди. Колхоз раиси ўртоқ Х. Раҳмоновдан қолоқликнинг сабабини сўрасангиз у:

— Одамларимиз кам, — дейди.

— Машиналардан нега фойдаланмайсиз?

— Ғўзамизни ўт босиб кетган, — деб важ кўрсатади.

Далага йўл оламиз. Коммунист ўртоқ Алибеков бошлиқ 3-бригада даласида кўсак терилаётган экан.

— Бригаданинг плани қалай?

— 24 процент.

— Илғор теримчилардан борми?

— Ҳа, мана Р. Жонбоева, мавсумда 3 тоннага яқин пахта терди...

Колхозда меҳнат интизоми ниҳоятда бўш. Графикдаги 390 киши ўрнига 210—215 киши теримда, қолганлари эса ўз иши билан банд. Коммунистлар ишда шахсан намуна бўлмаётирлар, теримда қатнашаётган коммунистларнинг ўртача терган кўсаги 40 килограммга етмайди. Ҳолбуки шу колхозда ишлаётган «Шарқ гули» фабрикасидан келган шаҳарлик ёрдамчилар ўрта ҳисобда 80 килограммдан кўсак тераётирлар. Колхозда машинадан ёмон фойдаланилди. Мавжуд 7 та ХВС-1,2 машинаси билан мавсумда ҳаммаси бўлиб 194 тонна пахта терилган. Райком вакили коммунист ўртоқ Айтқулов ёз бўйи бу колхозда нима қилди экан?

Райкомнинг иккинчи секретари ўртоқ П. А. Кабачков доимий вакил бўлган Карл Маркс номли колхозда ҳам аҳвол яхши эмас. Бошланғич партия ташкилоти ҳисобидаги 64 коммунистдан 48 киши теримда қатнашаётир. Уларнинг терган кўсаги 40 килограммдан ошмайди.

Бир вақтлар райондагина эмас, областда ҳам донг таратган колхозлар кейинги пайтларда ўтириб қолаётир. Ҳосилдорлик кескин камаймоқда. Масалан, «Ленинобод» колхози (раиси М. Юнусов, партия ташкилотининг секретари К. Эгамбердиев) 1956 йили гектаридан 32,2 центнер, 1957 йили 31,8 центнердан ҳосил олган бўлса, бултурга келиб ҳосилдорлик 24,9 центнерга тушиб қолди. Бу йил аҳвол ундан ҳам чатоқ.

— Хўжалик нега орқага кетаётир? — деб сўрасангиз раис ҳам, партком секретари ҳам баравари-га:

— Янги ерлар очдик, одамлар етишмайди, ундан кейин сув танқислиги қийнамоқда, — деб жавоб қайтаришади. Бу важларга ишонайлик ҳам, бироқ кейинги йилларда механизация даражаси ҳам ўсди-ку. Ҳозир бу колхоз етарли миқдорда машиналарга эга. Хўжалик раҳбарлари буни тан олгилари келмайди. Мавжуд 12 пахта териш машинаси билан терилган пахта 27 тоннаданга зўрға тўғри келади. Теримга ҳамма жалб этилмаган 560 киши ўрнига 340 теримчи далада. Улар ҳам терим нормаларини бажармаётирлар. Колхоз коммунистлари шу долзарб кунларда шахсан ўрнак бўлмаётирлар. Ташкилотдаги 51 коммунистдан 23 киши теримда чала-ярим қатнашмоқда.

Райoннинг белига дармон бўладиган «Оққўрғон» совхози ҳам жуда оқсамоқда. Бу совхоз ҳозиргача 53 процент пахта берди. Совхоз партия комитети секретари ўртоқ Х. Абдиевдан неча коммунист пахта теримида шахсан қатнашаётганлигини сўрасангиз аниқ жавоб беролмайди. Кишилар теримга тўла жалб этилмаган. Теримчилар ўртасида сиёсий-тарбиявий ишлар ўз ҳолига ташлаб қўйилган.

Райком ишонган кишилар бириктилган хўжаликларда аҳвол ана шундай. Аҳволнинг бу қадар танглиги, районнинг чидаб бўлмас даражада оқсаётганлиги уларни ташвишлантирмайди. Райком бюроси қолоқ колхозларнинг раҳбарларини муҳокама қилишдан нарига ўтмайди. Район раҳбарлари жойларда халқ билан яқиндан алоқа боғлаб ишни ташкил этишга нўноқлик қилмоқдалар. Оққўрғон қачонгача областдаги илғор хўжаликларнинг елкасига юк, оёғига кишан бўлиб юради? деган ҳақли савол туғилади.

Ш. ҚОСИМОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Тошкент янгиликлари

ҲАЁТИЙ ФОТОЛАР

«Правда» газетасининг 50 йиллиги муносабати билан Москвада очилган «Етти йиллик амалда» учинчи Бутуниттифоқ бадиий фотография виставкаси бир неча қисмга бўлиниб, Совет Иттифоқи ва чет элларда намойиш қилинаётир. Улардан бир қисми Тошкентга келтирилган. Округ Офицерлар Уйида ана шу асарлар намойиш қилинаётир.

Фотографлар — замон тарихини яратувчилардир. Давримизнинг ҳар бир муҳим воқеаси, ҳодисаси улар эътиборидан четда қолмайди. Етти йилликнинг буюк қурилишлари, саноат, қишлоқ хўжалиги, маданий ҳаёт, фан, санъат, спорт соҳасидаги янгиликлар, ютуқлар акс эттирилган виставка асарларини тошкентликлар қизиқиб томоша қилмоқдалар.

Виставка залига кириш билан Д. Бальтерманцнинг КПСС XXII съездида Н. С. Хрушчевнинг сўнгги сўзидан кейинги ҳолат акс эттирилган катта фотоси яққол кўзга ташланади. Буюк режалар тузган, ажойиб истиқболлар очган съезднинг делегатлари Н. С. Хрушчевни трибунадан кузатишаётган ҳаяжонли пайт. Ҳамма мамнун, ҳамманинг юзида, ҳолатида қувонч сезилиб турибди.

Г. Саньконинг «Герман Титов парвози куни» деб аталган фото асари ҳам диққатингизни тортади. Ерга ўтириб олиб, космонавтнинг парвози ҳақида ўз ҳолича мунозаралар юритаётган болаларнинг фикру-ўйларини автор жуда жонли лавҳада кўрсатаолган. Мана шу биргина фото орқали космосга парвоз ҳақида, унинг аҳамияти ва бу буюк воқеага бўлган қизиқиш ҳақида тўла таассурот қолади кишида.

Е. Халдейнинг «Ленин» атомоходи», В. Куновнинг «Совет арктикаси» каби ўнлаб фотосуратлари ҳам тамошабинларни муҳим янгиликлардан хабардор қилади. Виставкада етти йиллик илғорларининг портретлари, мамлакатимизнинг ажойиб манзаралари билан танишиш мумкин. Бу асарлар бизда фотосанъатининг, фотомухбирлар маҳоратининг беқиёс ўсганлигини кўрсатади.

Шуниси қувончлики, бу ҳаётий фотолар ичида ҳамшаҳарларимиз И. Збарский, В. Кожевников, Г. Перменев, А. Горокрикларнинг ҳам асарлари жой олган.

Суратда: виставка залида.

А. Абалян фотоси.

Фарзандлар учун

Пойтахтимиздаги Ляшова кўчасидаги 51-уйга киришингиз билан қувноқ болаларнинг қий-чуви устидан чиқасиз. Булар «Ўртоқ» кондитер фабрикаси ишчи ва хизматчиларининг фарзандлари. Фабрика коллективи корхона фонди ҳисобига 110 ўринли болалар комбинати очиб, яқинда уни кичкинтойлар ихтиёрига топширди.

ЁШЛАР КАФЕСИ

Пойтахт ёшлари ажойиб совға олдилар. Улар учун «Дружба» кафеси қурилди. Кафе биноси Революция скверининг ўртасида қад кўтарган. Ойна ва металл конструкциялар ҳамда мармар тошлардан барпо қилинган бу бинонинг фасади жуда чиройли чиққан.

Кафе 280 ўринлик бўлиб унинг иккита умумий овқатланиш ва дам олиш заллари бор. Ўртасида фонтани бўлган усти очиқ майдончада ҳам кўнгилли дам олиб, овқатланса бўлади. Бино зали иссиқлик пурковчи аппаратлар, турли фасондаги неон лампалар, рангба-ранг бўёқли пухта ишланган стол-стуллар билан жиҳозланган.

Кафега келувчилар учун кондитер, иссиқ ва совуқ таомлар цехи ва кулинария магазинлари хизмат қилади. Бу ерда пойтахт ёшларининг ҳар хил учрашувлари, кўнгилли кечаларини ўтказиш мумкин.

ЯШИЛ ДОВ-ДАРАХТЛАР МАКОНИ

Пойтахтнинг Ботаника боғини яшил дов-дарахтлар макони деб аташади. Ҳа, бу ер яшил дўстларимизнинг чинакам хазинаси. Қайси фаслда келманг сўлим боғ кўклам либосида бўлади. Шу боисдан яшил зона деб ном олган бўлса ажаб эмас.

Ботаника боғи 80 гектар майдонни ишғол этади. Яшил зонада баҳор сепи ёйилганига 20 йил бўлди. Йил сайин боғ баҳор чиройи билан яшаряпти, тобора қулф ураяпти.

Боғда дов-дарахтлар шунчалик кўпки, санаб саноғига етолмайсан, киши. Улар навларига қараб бир неча зоналарга бўлинади. Дендропарк майдони боғнинг асосий зонаси ҳисобланади. Унинг 40 гектарлик майдонида турли географик иқлимда ўсадиган хилма-хил дарахтлар бор.

Зонани дендропарк деганларича бор. Чунки, бу ерга кирган киши қуюқ ўрмонда юргандек ҳис қилади. Дастлаб Ўрта Осиё ўсимликлари ичида сайр қиласиз. Яна ичкарироқ кирсангиз Кавказнинг сўлим боғлари манзарасига дуч келасиз. Қўшни майдонда эса шимолий Хитой ва Мексика «ўрмон»лари сизни ўз бағрига олади.

Ҳа, айтганча шимолий Америка ва Мексика ўрмон-боғи ҳам бор. Тўғри, у, бор-йўғи 400 га яқин дов-дарахтга эга. Улар бир-биридан қалин ва сершохки, ҳатто ерга тангадек қуёш тушмайди. Кўкка бўй чўзган бу 15-18 метрли дарахтларнинг кўпи терак ва қарағайлардир. Ям-яшил девор ҳосил қилиб турган арчазорни айтмайсизми. Ёмғирдан сўнг бу ер жуда ҳам хушбўй бўлиб кетади, сайр қилиб роҳат қиласиз.

Арчазордан сал нарироқда «гуллар ороли» бор. Сув юзида нилуфарлар, хилма-хил сув ўтлари ям-яшил бўлиб ўсиб ётибди. Кўл ёқасида эса ўзини бемалол қўйиб юборган баланд-баланд тераклар куз шабадасида шовуллаб турибди. Уларни Ботаника боғидаги энг баланд дарахтлар деса бўлади. Канада ва Калифорния деб аталган бу серавж тераклар боққа ўтқазилганига 12 йил бўлди. Бу орада ҳар бирининг бўйи 20 метрдан ортиб кетди. Европада эса бу хил тераклардан қоғоз ишлаб чиқаришда хомашё сифатида фойдаланилмоқда.

Дендропаркда ҳали номи кўпчиликка номаълум бўлган дарахтлар ҳам жуда кўп. Мексикадан келтирилган юкка ўсимлиги арчалар каби қишин-ёзин ям-яшил бўлиб туради. Боғда кўпайтирилиб республикамизнинг боғ ва хиёбонларига ўтқазилмоқда. «Пахтагул» деб номланган гибискус ўсимлиги пойтахтимиз боғлари ҳуснига ҳусн қўшяпти. Хитойдан келтирилган дарахт кўчатлари ҳам ўлкамиз иқлимига тезда кўникиб қолди. Бу манзарали дарахтларни ҳозир пайтахтдаги кўпчилик паркларда учратса бўлади. Баҳор, ёз ва куз фаслларида қип-қизил бўлиб очилиб ётадиган, қишда эса яшил либос киядиган дарахтлар, айниқса кишининг ҳавасини келтиради.

Ботаника боғида Ўрта Осиёда ўсадиган дарахт кўчатлари учун 13 гектарлик майдон ажратилган. Бу ерда тоғда ўсадиган ёввойи олмалар дейсизми, гилос ва олчалар дейсизми, заранг ва наъматаклар дейсизми-ҳамма-ҳаммасидан бор. Узоқ Шарқ ва Уссурия тайгаси ўсимликларининг 115 хили кўчат қилинган. Узун баргли Манжурия аралияси кўчатлари ҳам тобора кўпайиб бормоқда.

Пойтахтнинг яшил зонаси боғдорчилик ва гулчилик хўжаликларининг асосий таъминот ўчоғи бўлиб қолди. Фақат шу йилнинг ўзида 2316 хил ўсимликнинг уруғи бошқа ботаника боғларига, боғдорчилик ва гулчилик хўжаликларига юборилади.

Дунёдаги хилма-хил ўсимликларни иқлимга мослаштириб ўстираётган Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ботаника боғининг бу қимматли ишлари илмий-тадқиқотлар учун бой материаллар беряпти. Олимлар улар устида тажрибалар олиб боришади, фойдалиларини аниқлаб, маҳаллий иқлим шароитига мослаштиришади. Бу эса тупроқшунослик, агрономия, агротехника, агрохимия, иқлимшунослик каби соҳалар билан шуғулланаётган мутахассислар учун ҳам бой материаллар беради.

А. АЛИЕВ.

Журнал ўқувчилари конференцияси

Ўзбекистон Касаба Союзлари Советининг мажлислар залида «Советские профсоюзи» журналхонларининг конференцияси бўлиб ўтди. Журнал редакциясининг бўлим мудири ўртоқ Пилерман журналнинг 1962 йилги иши ва келажакдаги ижодий планлари ҳақида сўзлаб берди.

Конференцияда касаба союз активлари ва кўпгина журналхонлар сўзга чиқиб, журнал материаллари ҳақида ўз фикр ва мулоҳазаларини билдирдилар, журнални қизиқарли қилишга қаратилган бир неча таклифларини киритдилар.

ЯНА УЧ СПОРТ МАСТЕРИ

Янгийўл ва Луначарское шоссесида пойтахт велосипедчиларининг шахсий саралаш мусобақалари икки кун давом этди. 20 километрга бўлган пойгада аёллар ўртасида спорт маҳорати олий мактабининг вакили А. Тимошина ғолиб чиқди. У 31 минут 14 секунд натижа кўрсатиб СССР спорт мастери нормасини бажарди.

Эркаклардан 26 велосипедчи 25 километрлик масофага берилган пойга стартига чиқди. Бунда «Буревестник» вакиллари В. Бучний ва А. Жимской яхши натижа кўрсатдилар. Бу икки велосипедчи ҳам мастерлик нормасини бажарди.

Л. ПЬЯНЦЕВ.

Ярим аср фотоаппарат билан

Ўзбекистон ССР халқ рассоми Виктор Иванович Уфимцев ўзининг фотоаппарати билан эллик йил жонажон Ватан бўйлаб ва чет элларда бўлди.

Унинг шахсий архивидаги минглаб негативлар орасида «Ўзбекистон шаҳарларида», «Ўзбекистонлик рассомлар», «Африка», «Ҳиндистон», «Афғонистон» каби нодир суратлар серияси бор. Рассом Уфимцев Ўзбекистонда фото санъатини бошлаб берган ижодкорлардан. У барча республика ва жуда кўп Бутуниттифоқ виставкаларининг доимий қатнашчиси ҳисобланади.

О. АПУХТИН.

СУД ЗАЛИДАН

Қилмиш қидирмиш

Байтқўрғонда яшаб келган Ҳамид Тўрахўжаев ўз хотинини доимо хўрлаб келган. Уни бўлар-бўлмасга ҳақорат қилиб, калтаклар ва ҳар куни азоблар эди. Ҳатто ёш қизчаси билан бирнеча марта кўчага ҳам ҳайдаб қўйди. Бу иш жамоатчилик эътиборидан четда қолмади. Ўзбекистон қаттиқ қотишмалар ва ўтга чидамли металлар комбинатининг коллективи Тўрахўжаевни бир неча марта огоҳлантиришди. Лекин у жирканч қилмишларидан қайтмади.

Судланувчи Тўрахўжаев шу йилнинг ўзида хотинини бирнеча марталаб уриб енгил ярадор қилган. Суд тафтишида унинг хотин-қизларга нисбатан бой феодалларча муносабатда бўлгани, хотинининг ҳуқуқини поймол қилиб, уни доим азоблаб келгани ва безорилиги тўла исботланди. Шунинг учун ҳам Оржоникидзе район халқ суди уни 3 йил муддатга озодликдан маҳрум қилишга ҳукм чиқарди.

И. ГЕРАСИМОВ,
Я. МОРДУХАЕВ.

ХИТОЙ ҚИШЛОҚЛАРИНИ ЭЛЕКТРЛАШТИРИШ

ПЕКИН, 12 ноябрь. (ТАСС). Мамлакатда шоликорлик марказларидан бири бўлган Цзянсу вилоятидаги қишлоқ районлари шу йилнинг дастлабки тўққиз ойи мобайнида 1957 йилдагига нисбатан 20 баравар кўпроқ электр энергияси олди. Кейинги беш йил ичида ана шу вилоятдаги қишлоқларни электр энергияси билан таъминлайдиган линияларнинг узунлиги қарийб 16 баравар ортди.

Ҳозирги вақтда вилоятдаги 72 уезд ва шаҳарнинг 64 таси экинларни суғориш учун электр энергиясидан фойдаланмоқда. Кўп уездларда электр энергияси тегирмонлар, молотилкалар ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналарини ҳаракатга келтирмоқда.

Ғарбий Берлинда АҚШ армиясининг 6-пиёда полки жойлашган. Полкдаги солдатлар ичида Филадельфия штатидан келган 19 ёшли Генри Кернан ҳам бор. У бўлаётган воқеаларни кўриб, ўз ҳукуматининг халқ манфаатларига қарши агрессив сиёсат юргизаётганини пайқаб олди. Ёш солдат бузғунчилик ишлари олиб бораётган ўз давлатига хизмат қилишдан бош тортди ва тинчлик йўлида, халқ фаровонлиги йўлида меҳнат қилишга аҳд қилди. Яқинда Генри Кернан Германия Демократик Республикасига ўтиб, сиёсий бош пана беришларини илтимос қилди. Суратда: Генри Кернан (ўнгда); Кернаннинг ота-оналари ўз ўғилларидан келган хатни ўқимоқдалар. Хатда Генри уларга ўзининг қарори ҳақида ёзади.

ЮПИ-ТАСС фотоси.

Чет элларда нима гап

Ж. НЕРУ: БИЗНИНГ СИЁСАТИМИЗ — БЛОКЛАРГА ҚЎШИЛМАСЛИК СИЁСАТИДИР

ЛОНДОН, 12 ноябрь. (ТАСС). Ҳиндистон бош министри Жавохарлал Неру, деб хабар беради Рейтар агентлиги, Деҳлида ўтказилган оммавий митингда нутқ сўзлаб, қуйидагиларни айтди: мамлакатдаги баъзи унсурлар Ҳиндистоннинг блокларга қўшилмаслик сиёсатига зарба бермоқ учун рўй берган вазиятдан фойдаланмоқдалар.

«Ҳиндистон» — деди у, — ҳозирги кунда ана шу сиёсатга ҳар қачонгидан кўра қаттиқроқ амал қилиши керак.

Ҳозирги вақтда блокларга қўшилмаслик сиёсатидан воз кечиш, — ўз кучимизни заифлаштириш ва ўз обрўмизга путур етказиш демакдир».

ГУАМ ОРОЛИДА ТАЙФУН

НЬЮ-ЙОРК, 12 ноябрь. (ТАСС). Тинч океанининг ғарбий қисмида жойлашган Гуам ороли кеча эрталаб «Карен» деб аталадиган тайфунга грифтор бўлди. Бу оролда шу вақтга қадар бунчалик даҳшатли офат рўй бермаган эди.

Ассошиэйтед пресс агентлиги мухбирининг Гонолулудан хабар беришича, дастлабки маълумотларга қараганда, тайфун келтирган зарар 100 миллион доллардан ортиқдир. Бир неча юз киши ярадор бўлган; бир киши ўлган.

Яман зарба беришга тайёр

ҚОҲИРА, 12 ноябрь. (ТАСС). Қоҳира газеталари хабар беради: Яманнинг вице-президенти Байдони кеча қуйидагиларни айтди: Яман территорияси устида Саудия ва Иордания самолетлари пайдо бўлган тақдирда Яман энг қатъий чораларни кўради.

Байдони Байда шаҳрида ўтказилган митингда нутқ сўзлаб, Англиянинг позициясини кескин қоралади. Биз, деди Байдони, тинчлик ва ҳамкорликка кўп вақтдан буён умид боғлаб келар эдик, аммо Англия дўстликка фитналар уюштириш билан жавоб қайтарди. Англия маъмурлари бизнинг халқимиз ўз озодлиги ва ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қатъий қарор берганлигини тушуниб олишлари керак.

КАПИТАЛ МАМЛАКАТЛАРИДА

АРГЕНТИНАДА ЗАБАСТОВКА ҲАРАКАТИ

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентина ўқитувчиларидан 200 мингга яқин киши давлат бюджетида маориф учун маблағ ажратишнинг кескин равишда қисқартирилганлигига қарши, пенсия ва иш ҳақини тўлашнинг кечиктирилаётганлигига қарши, аҳоли даромадининг даражаси билан кун кечириш даражаси ўртасидаги кескин тафовутга қарши норозилик билдириб, 9 ноябрда 24 соатлик забастовка ўтказди. Забастовка бирлашган забастовка комитетининг раҳбарлиги остида ўтди.

Берисо шаҳрида жойлашган йирик қушхона-музхоналарининг 5.000 ишчиси 9 ноябрда Ла-Плата шаҳрига (Буэнос-Айрес вилояти губернаторининг резиденцияси шу ерда жойлашган) келиб, иш ҳақини оширишни талаб қилди. Бу ишчилар уч ойдан буён забастовка қилмоқдалар. Ана шу намойишнинг қатнашчилари «Ҳукуматда ишчиларга ҳам ўрин берилсин!», «Яшасин ватан, йўқолсин мустамлакалар!» деган шиорларни барала такрорладилар. Бошқа корхоналарнинг ишчилари, жумладан тўқимачилар ва кемасозлар ҳам колоннага қўшилдилар. Тўқимачилар доимий ишсизликдан азоб чекмоқдалар, кемасозлик корхоналарининг ишчилари эса шу йил март ойида «Рио-Сантьяго» кемасозлик корхонасининг қисман ёпилишига қарши норозилик билдирмоқдалар. Шу корхонанинг қисман ёпилиши 2.800 кишининг ишдан бўшатилишига олиб келди.

ФРАНЦУЗ СТУДЕНТЛАРИ КУРАШМОҚДА

ПАРИЖ. 9 ноябрда бўлган забастовкада Франция олий ўқув юртларининг студентларидан бир ярим миллионга яқин киши қатнашди. Бу забастовкани мамлакатнинг барча шаҳарларидаги университетлар ва олий мактабларнинг профессорлари, ўқитувчилари ва техник ходимлари қўллаб-қувватладилар. Забастовка қатнашчилари ҳукуматдан ўқиш бинолари ва ётоқхоналар қурилишига ажратиладиган маблағни кўпайтиришни талаб қилмоқдалар.

Забастовка Парижда гина эмас, балки Страсбург, Лилль, Нант, Кан, Брест, Гренобль ва бошқа шаҳарларда ҳам бўлиб ўтди. Парижда пойтахт студентларининг катта митинги бўлди.

Ҳинд океанидаги Францияга қарашли бўлган Реюньон ороли докерларининг забастовкаси уч ҳафтадан буён давом этмоқда. Забастовкачилар иш ҳақини 10 процент оширишни талаб қилмоқдалар. Оролдаги портлар батамом издан чиқиб қолган. Реюньон аҳолиси забастовкачилар ва уларнинг оилаларига ёрдам кўрсатмоқ учун озиқ-овқат ва пул тўпламоқда.

ИШ ҲАҚИ ОШИРИЛСИН

ТЕЛЬ-АВИВ. Исроилда пассажир автомобиль транспорти хизматчилари ва ишчиларининг забастовкаси давом этмоқда. Бир неча минг киши ишни тўхтатиб қўйди. Забастовкачилар иш ҳақини оширишни ва меҳнат шароитини яхшилашни талаб қилмоқдалар. Полиция билан забастовкачилар ўртасида тўқнашувлар бўлиб ўтди. (ТАСС).

Редактор М. ҚОРИЕВ.

Реклама ва эълонлар

Телевизор

14 НОЯБРДА

Рус тилида: 18.00 — **Экватор орқали 35 марта** (ҳужжатли фильм), 18.25 — **Телевизион янгиликлар,** 18.40 — **Исмимиз октябрятлар,** 19.00 — **«СКА» (Ростов) — «Пахтакор» (Тошкент) командалари ўртасида футбол,** 19.45 — **Ўн учинчига ўтар кечаси** номли бадиий фильм.

Ўзбек тилида: 21.25 — **Телевизион янгиликлар,** 21.45 — **Татаристон АССР ашула ва рақс ансамблининг концерти.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

16 ноябрда

ЎЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ ХАЛҚ ЧОЛҒУ АСБОБЛАРИ ОРКЕСТРИНИНГ

КОНЦЕРТИ

Ўзбекистон ССР халқ артисти **Комилжон Отаниёзов,** солистлар **Сора Шукурова, Мунаввар Давлатова, Тўхта Алихўжаева, Неъмат Қулабдуллаев, Баҳром Мавлоновлар** қатнашади.

Концерт кеч соат 7 яримда бошланади. Билетлар сотилмоқда.

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 14/XI да **Кулган киши,** 15/XI да **Аида.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 14/XI да **Тобутдан товуш.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 14/XI да **Икки билагузук,** 15/XI да **Равшан ва Зулхумор.**

Кино

Гусар қиссаси — «ВАТАН», «МИР», «ИСКРА», НАВОИЙ номли, «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

Профессор Хегер хатоси — «СПУТНИК» (жуфт соатларда).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

Удмуртия АССРда хизмат кўрсатган артист

ИВАН КУДРЯВЦЕВНИНГ

ажойиб айиғи **Гоша** билан

ГАСТРОЛЛАРИ

РСФСРда хизмат кўрсатган артист **Константин Берман** ва қизиқчилар группасининг

ХАЙРЛАШУВ ГАСТРОЛЛАРИ.

Билетлар сотилмоқда.

ХАРИДОРЛАР ДИҚҚАТИГА!

„ПОСИЛТОРГ“ СВЕРДЛОВСК БАЗАСИ

ГРАЖДАНЛАР ЗАКАЗИГА МУВОФИҚ ҚУЙИДАГИ БУЮМЛАРНИ ПОЧТА ОРҚАЛИ ПОСИЛКА ҚИЛИБ ЮБОРАДИ

ТИКУВ МАШИНАЛАРИ:

Калинин номли Подольск механика заводи ишлаб чиқарган, **қўл кучи билан ишлайдиган «1-М» класс тикув машинаси** — баҳоси 64 сўм 79 тийин.

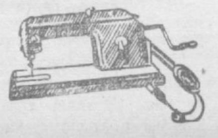

Комбинациялаштирилган, **«Ржев» маркали тикув машинаси** — 127 ва 220 вольтли электр кучи билан ишлайди. Оддий қўл машинаси сифатида ҳам ишлатиш мумкин — 78 сўм 13 тийин.

СПОРТ ТОВАРЛАРИ:

Йўл учун «Спутник» маркали енгил велосипед (Харьков велосипед заводи ишлаб чиқарган) — 87 сўм 72 тийин.

Ўсмирлар учун «Орлёнок» маркали велосипед — 47 сўм 32 тийин.

«Ласточка» маркали велосипед — 48 сўм 32 тийин.

Стол теннисн, гимнастик скакалкалар, бадминтон ўйини, шахматлар, домино ва бошқа спорт товарлари.

ОДЕЯЛЛАР

Жун одеял — 28 сўм 20 тийин.

Ип аралаш жун одеял — 13 сўм 77 тийин.

Болалар учун ип аралаш жун одеял — 7 сўм 47 тийин.

Байка одеял — 3 сўм 42 тийин.

Ёзги одеял — 11 сўм.

Одеяллар заказ қилинган рангда юборилади (складда мавжудларидан).

Буюмларнинг баҳоси Тошкент областига юбориш чиқимлари билан кўрсатилган.

Базада мавжуд қуйидаги товарлар ҳам юборилади: примус, керогаз, керосинка, гўшт қиймалайдиган № 5 ва универсал машиналар, турли фотоаппарат ва фототоварлар, чангдан

тозалайдиган «Чайка» ва «Ракета» пилесослари, электроплиткалар, электровентиляторлар, ҳар хил зонтлар ва бошқа товарлар.

Зарур буюмларни олиш учун уларнинг баҳосини (йўл харажати билан) почта ёки телеграф орқали қуйидаги адресга юбориш лозим. Свердловск шаҳар-68, «Писилторг».

Перевод-заказ қоғозида товарларнинг номини ва олувчининг адресини тўла кўрсатиш керак.

«Посилторг» хизматларидан фойдаланинг!

«ҚИЗИЛ УЗБЕКИСТОН», «ПРАВДА ВОСТОКА» ВА «УЗБЕКИСТОНИ СУРХ» БИРЛАШГАН НАШРИЕТИ ҚУЙИДАГИ НАШРЛАРГА

ОБУНА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўз савиянгизни ошираман десангиз,

УЗБЕКИСТОН ССР СИЁСИЙ ВА ИЛМИЙ БИЛИМЛАР ТАРҚАТУВЧИ ЖАМИЯТИНИНГ

ИЛМИЙ-ОММАБОП БРОШЮРАЛАРИГА ОБУНА БУЛИНГИЗ

Ижтимоий-сиёсий, экономика, қишлоқ хўжалиги, санъат, адабиёт, медицина, техника, педагогика ва фаннинг бошқа соҳаларига доир 60 брошюрани узлуксиз олиш ва ўқиб боришнинг энг қулай йўли бир йилга обуна бўлишдир.

Обуна баҳоси: бир йилга — 3 сўм 60 тийин, олти ойга — 1 сўм 80 тийин.

«ФАН ҲАҚИДА СУҲБАТЛАР»

Бу серия фан ва техниканинг энг сўнгги ютуқларини ёритадиган 52 брошюрадан иборат.

Обуна баҳоси: бир йилга — 2 сўм 08 тийин, олти ойга — 1 сўм 04 тийин.

Обуна «Союзпечать»нинг ҳамма пунктларида, почтамтда, алоқа бўлимларида саноат корхоналари, колхоз, совхоз, ўқув юртлари ва бошқа муассасалардаги жамоатчи вакиллар томонидан йил охиригача қабул қилинади.

Революция кўчаси, 23-уйда турувчи **Султон Ҳидоятович Шомансуровнинг** Уйғур кўчаси, 2-тупик, 4-уйда турувчи Флора Раҳматовна Каримовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Эгарчи кўча, Оталиқ проезд, 59-уйда турувчи **Жаҳонгир Баҳодирович Қосимовнинг** Эгарчи кўча, 15-уйда турувчи Лолахон Мавлоновна Қосимовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» (**«Ташкентская правда»**) — орган Ташкентского обкома и горкома Коммунистической партии Узбекистана, областного и городского Советов депутатов трудящихся.

Бизнинг адрес: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 29004, редактор ўринбосари — 25885 Партия турмуши бўлими — 26232. Пропаганда ва совет қурилиши бўлими — 28761. Қишлоқ хўжалик ва маҳаллий ахборот бўлими — 29040. Адабиёт ва санъат, маданият, саноат ва транспорт бўлимлари — 33786. Секретариат — 34808. Хатлар бўлими — 34048. Илғор тажрибаларни пропаганда қилиш штатсиз бўлими — 31936. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 26334, 33262, 30249, 30250, 30253.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.

Р. 14113. Нашр. Г. 1722.